

MUZIEKSCHOOL BARNEVELD

5 JAAR MUZIEKPROJECTEN IN HET ONDERWIJS

> DEELNEMERS ZELF AAN HET WOORD <

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij de medewerking van de volgende personen:

Vanuit de scholen:

- Coen Anker, teamleider en leerkracht van bs. Rehoboth, Kootwijkerbroek
- Joep Derkx, directeur bs. De Langevoren en bs. De Zandberg, Barneveld
- Veronique Gommers, ICC'er en leerkracht van bs. Antonius, Barneveld
- Joke van de Laar, directeur bs. De Hoeksteen, Voorthuizen
- Kees Marcelis, directeur bs. Antonius, Barneveld
- Piet Post, directeur bs. De Branding, Barneveld
- Arjan Verrips, directeur bs. Het Anker, Zwartebroek
- Corrie Wielink, lid expressiegroep en leerkracht van bs. Rehoboth, Kootwijkerbroek

Vanuit de scholen, vakleerkrachten muziek:

- Rosemarie Berendsen, leerkracht en vakleerkracht muziek, bs. De Vogelhorst, Barneveld
- Marleen Versteeg, leerkracht en vakleerkracht muziek, bs. Dr. W. van den Berghschool, Voorthuizen
- Petra Wouters, leerkracht en vakleerkracht muziek, bs. De Fontein, Barneveld

Orkesten:

- Coby Hoogenhout, voorzitter Barnevelds Kamerorkest
- Gert Jan van de Kuilen, voorzitter fanfareorkest Crescendo, Voorthuizen
- Marcel Wagenveld, voorzitter Stedelijk Fanfarekorps Nijkerk

Muziekdocenten (verbonden aan de muziekschool):

- Tanja Lagerström
- Esther Nuijten
- Corine Wijma

Interviews, verslaglegging en eindredactie:

Titia Lefers van der Zande

6 juli 2018

Vijf jaar muziekprojecten in het onderwijs

Voor u ligt het rapport van Titia Lefers van der Zande '5 jaar muziekprojecten in het onderwijs'. Dit rapport is door mijn voorganger Henk Moes geïnitieerd om na vijf jaar 'Muziek in het Onderwijs' de balans op te maken als terugblik, maar ook als startpunt voor een periode waarin de genoemde subsidies langzamerhand aflopen en de scholen samen met de lokale overheid en partners nieuwe wegen moeten zoeken om structureel muziekles op de basisschool financieel te waarborgen en te verankeren.

Dat Muziek in de Klas belangrijk is voor het opgroeiend kind is inmiddels alom aangetoond. Van groot belang voor de ontwikkeling van het brein en de sociale en creatieve vaardigheden van ieder kind. Vanuit de wetenschap is daar de laatste tijd veel onderzoek naar gedaan en is er veel aangetoond. Nog belangrijker is dat het effect van muziekonderwijs in de huidige praktijk van het basisonderwijs ook nadrukkelijk is gebleken.

Deze ontwikkeling kwam een aantal jaren gestimuleerd door diverse subsidieregelingen vanuit overheid die daarmee meer en beter muziekonderwijs op de basisschool wilde realiseren. Koningin Maxima schreef als erevoorzitter van stichting 'Méér Muziek in de Klas' hierover in haar blog: *"Op basisscholen door heel Nederland ontdekken kinderen hoe leuk het is om samen muziek te maken. Steeds meer juffen en meesters krijgen de smaak te pakken en geven muziek een grotere rol in hun klas."*

Muziekschool Barneveld haakte hierop in door vijf jaar geleden de uitnodiging van Stichting PCO Gelderse Vallei te accepteren om op al haar scholen en in alle groepen muziekles te gaan verzorgen. Daarvoor was subsidie aangevraagd en toegekend in het kader van de regeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. Dat werd de start van het project Muziek in de School' (MidS) waarbij onze professionele vakdocenten de taak op zich te nemen om goed en verantwoord muziekonderwijs te gaan verzorgen.

Enkele jaren later volgde – mede mogelijk gemaakt door de landelijke subsidie "Impuls Muziekonderwijs" – het project 'SamSam' waarvan 'Samen ontdekken, Samen leren en Samen spelen' voor de kinderen en samenwerken voor de scholen de basis vormt. Twee jaar geleden werd in dat kader de samenwerking gestart tussen 9 basisscholen in de gemeente Barneveld en Muziekschool Barneveld. Voor het komende schooljaar is dit aantal gegroeid tot 15 basisscholen.

In beide projecten wordt daarmee in het schooljaar 2018 – 2019 op 28 basisscholen in en rond Barneveld 2.000 uur muziekles gegeven waarmee 7.000 kinderen worden bereikt.

Dat is een fantastisch resultaat waar ik iedereen die daar aan heeft meegewerkt of aan heeft bijgedragen van harte voor wil bedanken. Met name combinatiefunctionaris/onderwijscoördinator Gert Bomhof heeft hier een inspirerende en leidende rol in gespeeld. Ik wil toch ook mijn zorg uitspreken voor de toekomst. Het vormt de uitdaging voor iedereen die muziekles op het basisschool niet alleen een warm hart toedraagt maar daartoe ook een actieve bijdrage kan leveren. Doet u mee?

Ferdi Schukking, directeur

Colofon.....	2
Inleiding	3
Samenvatting.....	5
1 Over de muziekprojecten voor het onderwijs	12
1.1 Muziek in de School.....	12
1.2 SamSam.....	13
1.3 Muziek à la Carte	14
1.4 Maken van Muziek	15
1.5 ZingeS	15
2 De kerndoelen Kunstzinnige Oriëntatie in het onderwijs.....	16
3 Muziekonderwijs op school	17
3.1 Relevantie muziekonderwijs	17
3.2 Muziekonderwijs op school vóór de muziekprojecten.....	19
3.3 Reden deelname aan de muziekprojecten.....	21
4 Vijf jaar muziekprojecten op school: Wat is er bereikt?	24
4.1 De uitvoering	24
4.1.1 De muziklessen / AMV-lessen	25
4.1.2 Muziekmethodes	26
4.1.3 De duo-lessen	27
4.1.4 Kids in Concert	28
4.1.5 De muziekworkshops voor leerkrachten	30
4.2 De opbrengsten.....	31
4.2.1 Algemeen	31
4.2.2 Wat is er bereikt bij de leerlingen?	33
4.2.3 Wat is er bereikt bij de leerkrachten?.....	36
4.2.4 Opbrengsten voor de orkesten	38
4.3 Samenwerking.....	39
4.3.1 De samenwerking tussen muziekdocenten / vakleerkrachten muziek en leerkrachten	39
4.3.2 De samenwerking tussen scholen en orkesten.....	40
4.3.3 De samenwerking met de muziekschool	41
5 Vijf jaar muziekprojecten op school: Hoe verder?.....	44
5.1 Muziekonderwijs in de toekomst: waar wil men naartoe?	44
5.2 Wat is er nodig om de kwaliteit hoog te houden?	45
5.3 Maar als het stopt.....	48
5.4 Vergezichten.....	49

MUZIEKONDERWIJS OP SCHOOL

Relevantie muziekonderwijs

Het hoeft eigenlijk geen betoog dat alle geïnterviewden het beoefenen van- en luisteren naar muziek binnen of buiten het onderwijs van groot belang vinden. Daarvoor draagt men verschillende argumenten aan: het is goed voor de ontwikkeling van het kind, het brengt plezier, maar het draagt ook bij aan de sociale cohesie binnen een gemeenschap.

Dat kunst en cultuur, maar specifiek ook muzikeducatie, thuis hoort in het onderwijs en van groot belang wordt geacht, daarover is iedereen het eens. Het gaat om een brede ontwikkeling van de leerling, om het aanleren van (muzikale) vaardigheden, om het plezier. Scholen denken na over de plaats van muziekonderwijs op school. Er zijn natuurlijk de kerndoelen oriëntatie, waar iedere school aan moet voldoen. Maar scholen koppelen daar ook vaak hun eigen doelen aan. Muziek in het onderwijs helpt kinderen in aanraking te brengen met muziek. Dat is, van huis uit, niet altijd een vanzelfsprekendheid.

Orkesten benaderen de relevantie om muziek te spelen op een iets andere manier, maar ook hier staat plezier voorop. Ook het bijdragen aan de gemeenschap is een belangrijk doel voor de verenigingen.

Muziekonderwijs op school vóór de muziekprojecten

Natuurlijk werden er op school al muzieklessen gegeven voor de projecten van Muziekschool Barneveld hun intrede deden in het onderwijs. Zingen nam - en neemt nog steeds - een prominente plaats in, met name op de Christelijke scholen. Toch is de teneur: een impuls op het muziekonderwijs was eigenlijk wel hard nodig. Het muziekonderwijs was min of meer verschaald doordat de voornaamste aandacht zich richtte op andere vakken.

Alleen de scholen met een eigen vakleerkracht muziek wisten het muziekonderwijs nog wel op peil te houden.

Muziekonderwijs heeft in de afgelopen jaren minder relevantie gekregen. Dat heeft vooral te maken met de aandacht voor het zaakvakonderwijs: rekenen, taal en lezen. Vakken waar een duidelijke normering voor is, waar je als school ook rekenschap voor moet afleggen. Daar heeft de afgelopen jaren sterk de nadruk op gelegen. Volgens veel scholen zal het moeite kosten het muziekonderwijs weer terug te brengen naar het oude niveau- voor zover dat al mogelijk is.

Op veel scholen had muziekonderwijs geen prominente of vaste plek op het rooster. Het werd wel gedaan, maar er zat voor veel scholen geen gericht plan achter. Men voerde het uit naar het beste vermogen. Dat uitte zich veelal in zingen.

Scholen met een vakleerkracht muziek wisten het muziekonderwijs wel een breder en inhoudelijker fundament te geven, mede dankzij de inzet en input van de vakleerkracht.

Voor leerkrachten hadden (en hebben) soms moeite met het geven van muzieklessen. Veel is afhankelijk van kennis en kunde, en met affiniteit met muziek. Voor leerkrachten die geen grote belangstelling hebben voor muziek spelen of muzieklessen geven, of dat lastig vinden, is dat soms een grote opgave.

Reden deelname aan de muziekprojecten

Wat was voor de scholen en de betrokken muziekorkesten de overweging geweest om deel te nemen aan- respectievelijk bij te dragen aan de uitvoering van de muziekprojecten in het onderwijs?

De redenen zijn divers. Er zijn scholen die al plannen hadden om muziekonderwijs op school te versterken, en de projectsubsidies daarom verwelkomden. Andere scholen zagen in de projectsubsidie juist een aanleiding om het muziekonderwijs van een impuls te voorzien. Het verschil is dat deze laatste scholen gaandeweg te maken kregen met de vraag: wij doen nu wel mee, maar wat willen wij op school eigenlijk bereiken met muziekonderwijs?

De orkesten zagen in de projecten een goede aanleiding om de vereniging onder de aandacht te brengen, en nieuwe leden binnen te halen.

Een aantal scholen heeft de intentie om de vrijblijvendheid van het muziekonderwijs af te halen. Niet meer allerlei losse lesjes, maar een aansluitend geheel en meer structuur. Dat de impuls hierbij 'van buiten' komt vindt men alleen maar fijn: er wordt veel kennis en knowhow binnen de school gehaald, en het dwingt de school ook om echt na te denken over de toekomst van het muziekonderwijs.

De orkesten komen doorgaans niet zo gemakkelijk met het onderwijs in aanraking. Zij zagen in de deelname aan de muziekprojecten niet alleen een mooie gelegenheid de vereniging van wat meer bekendheid te voorzien, maar ook om het orkest wat beter te presenteren en te tonen wat zij allemaal te bieden hebben.

VIJF JAAR MUZIEKPROJECTEN OP SCHOOL: WAT IS ER BEREIKT?

De uitvoering

Binnen de muziekprojecten worden er veel verschillende activiteiten ondernomen: AMV-lessen, muzieklessen aan groepen en voor project Muziek in de School het afsluitende Kids in Concert. Daarnaast zijn er duo-lessen en verschillende workshops om de muzikale vaardigheden van de leerkrachten verder te versterken.

Al deze activiteiten worden zoveel mogelijk op de wens van de school toegesneden, al lukt dat niet altijd volledig. Over het algemeen echter is de waardering voor de inhoud van deze activiteiten heel hoog. Ook proberen de scholen met de nieuwe vaardigheden en inzichten de muzieklessen verder in te richten, dan wel zelfstandig op te pakken.

De muziekprojecten voegen, in zijn algemeenheid, zeker iets toe aan het muziekonderwijs. Zowel binnen de school als daarbuiten is men het daar wel over eens. Desondanks zijn er ook scholen die vraagtekens plaatsen bij de opzet en/of haalbaarheid van de muziekprojecten: men betwijfelt of het mogelijk is, de leerkrachten dermate te stimuleren dat zij in staat zullen zijn te zijner tijd muziekonderwijs op een zelfstandige en kwalitatief goede manier te blijven voortzetten. Daarbij is veel afhankelijk van de prioriteiten van de leerkrachten: zaakvakken vragen continu om aandacht.

Voor de muziekdocenten die vanuit de muziekschool de lessen en de duo-lessen komen geven, is het ontvangst op school vooral in het begin nogal wisselend. Veel leerkrachten wisten bij aanvang van het project niet altijd waar ze aan toe waren. Er moest op sommige plaatsen wat weerstand overwonnen worden. Maar die weerstand werd gaandeweg minder, zodra de leerkrachten ervaren dat het project voor een deel ook om hun ontwikkeling draait en dat hun eigen leervraag centraal staat bij de invulling van de deskundigheidsbevorderende activiteiten.

De muzieklessen / AMV-lessen

De muzieklessen zijn voor veel scholen en leerlingen een welkome activiteit. Er is zowel waardering voor de muzieklessen door de muziekdocent, als de door de muziekverenigingen verzorgde bijdragen aan de les. Zeker de AMV-lessen voegen kwalitatief iets toe aan het muziekaanbod op school.

Het is soms nog wel even zoeken naar de vorm voor de leerkracht: wel meedoen of niet meedoen, wat bereid je voor?

De duo-lessen

De leerkrachten zijn over het algemeen heel blij met de duo-lessen. In een duo-les worden er tussen de muziekdocent en de leerkracht leerdoelen gesteld, en afspraken gemaakt hoe en in welk tempo dit kan worden gerealiseerd. Het proces van leren vaardigheden opdoen staat hier voorop. De muziekdocent coacht de leerkracht hier in. Leerkrachten leren op deze manier hoe zij een les kunnen (vorm)geven, en velen stappen zo langzaam maar zeker over hun handelingsverlegenheid heen.

Ook de vakleerkrachten muziek van de scholen verzorgen duo-lessen in samenwerking met de muziekdocenten van Muziekschool Barneveld, voor de collega-leerkrachten van hun eigen school. De vakleerkrachten zijn zich zeer bewust van het doel van de duo-lessen: dat de leerkrachten uiteindelijk ook zelf muzieklessen kunnen geven. Daar is vanuit de leerkracht wel inspanning voor nodig. Maar omdat men elkaar goed kent, is er al snel sprake van een vertrouwde situatie voor de leerkracht en kan er goed op maat worden gewerkt.

De muziekdocenten die zijn verbonden aan Muziekschool Barneveld, zien wel een zekere voortgang in de vaardigheden van de leerkrachten. Dat gebeurt soms met kleine stapjes, maar niettemin gestaag. Een heel belangrijk aspect daarin is dat de leerkrachten zelf aangeven wat zij moeilijk vinden en waar zij aan willen werken. De muziekdocent kan zo coaching op maat bieden. Die afstemming met de leerkracht is heel belangrijk.

Kids in concert

Kids in Concert is voor de meeste kinderen een geheel nieuwe, maar onvergetelijke ervaring. Spelen op een echt podium, met een echt orkest, voor een groot publiek. Dat maakt indruk.

De inbreng van de orkesten bestaat, naast een of meerdere kennismakingslessen op school, uit de muzikale begeleiding van de klassen tijdens Kids in Concert. De opzet van Kids in Concert is grofweg: de orkesten spelen een deel, de leerlingen spelen een deel, en het grootste deel van het concert wordt gezamenlijk gespeeld. Op die manier kunnen de orkesten ook aan het publiek - leerlingen, ouders, belangstellenden - laten zien en horen wat zij in huis hebben.

Helaas halen de orkesten er niet de ledenaanwas uit waarop men vooraf had gehoopt. Maar het samen spelen met kinderen voor een zaal enthousiaste ouders maakt heel veel goed.

De muziekworkshops voor leerkrachten

Leerkrachten hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan verschillende nascholingscursussen, zoals het bespelen van een muziekinstrument, liedbegeleiding of zang.

Over het algemeen worden deze workshops goed gevolgd en is men er tamelijk enthousiast over. Toch is er ook een deel die hier wat minder het nut van inziet; zij hebben voldoende aan de coaching van de muziekdocent op school en minder behoefte aan het aanleren van extra muzikale vaardigheden. Zij hebben juist meer behoefte aan een verdieping van muziekonderwijs in de school of het verder beheersen van de muziekmethode, c.q. de doorgaande leerlijn.

Opbrengsten

De muziekprojecten hebben voor een heel groot deel bijgedragen aan de versterking van muziekonderwijs in de school. Muziek staat meer en nadrukkelijker op de kaart. Leerlingen zijn enthousiaster voor muziek geworden, en hebben op gebied van muzikale vaardigheden sprongen vooruit gemaakt. De leerkrachten zijn gemotiveerder en zeker ook vaardiger geworden. Een andere belangrijke opbrengst is dat leerkrachten meer zelfvertrouwen hebben gekregen in het geven van muziek, ook de handelingsverlegenheid en de 'drempel' om aan muziek te doen is significant gedaald.

De orkesten halen niet de gehoopte ledenaanwas uit het project. Niettemin is men over het algemeen zeker te spreken over de opbrengsten: men genereert meer naamsbekendheid, en over Kids in Concert is men enthousiast. En dat leidt tot nieuwe ambities: meer van betekenis te kunnen zijn in en voor het onderwijs, tijdens en na schooltijd.

Vrijwel iedere deelnemende schooldirecteur, leerkracht, vakleerkracht en muziekdocent ziet dat er echt resultaten zijn geboekt met de muziekprojecten in het onderwijs. De grootste winstpunt voor de scholen zit er in dat muziek weer op de kaart staat en dat er kwalitatief goed muziekonderwijs wordt gegeven - door de (vak)leerkracht en/of de vakdocent. Het is echt een verrijking gebleken voor de school. Muziekonderwijs heeft een duidelijke positieve impuls gekregen. Wel onderkent men dat het zaak is om dit als school vast te houden, en hier inspanningen op te leveren.

Wat is er bereikt bij de leerlingen?

Op de scholen ziet men niet alleen het plezier dat de leerlingen beleven aan het maken van muziek. Men ziet ook dat zij echt vorderingen maken. Het verschil in muzikale vaardigheden met pakweg twee jaar geleden, is aanzienlijk.

De vakleerkrachten muziek zien de vorderingen en het plezier van de leerlingen natuurlijk ook. Maar zij kijken er met een 'ander', professioneel oog naar: men let zowel op de toegenomen muzikale als cognitieve vaardigheden van de leerlingen.

De vakdocenten van de muziekschool zien het enthousiasme bij de leerlingen ook terug. Soms is het als muziekdocent wel eens lastig manoeuvreren in een school, bijvoorbeeld als leerlingen niet durven of kunnen, en zelfvertrouwen missen. Als muziekdocent heb je dan de leerkracht nodig om leerlingen te kunnen duiden, of te begeleiden. Daarvoor is een goede samenwerking en afstemming met de leerkracht noodzakelijk.

Ook op scholen waar het instapniveau bij de leerlingen erg laag is, worden er zeker dingen bereikt: leerlingen waarvan je het niet verwacht kunnen op momenten ineens boven zichzelf uitstijgen. Dat zorgt voor meer zelfvertrouwen bij de leerlingen.

Wat is er bereikt bij de leerkrachten?

Veel leerkrachten zijn onervaren en onbekend met het geven van kwalitatief goede muzieklessen, of er is een zekere handelingsverlegenheid. Muziekles, wordt gezegd, is doorgaans niet de 'corebusiness' van de leerkracht, het komt er vaak bovenop. Veel leerkrachten hebben op de Pabo wel lessen gehad over het geven van muziek, maar dat is vaak al lang geleden.

De muziekprojecten beogen ondermeer dat de leerkrachten die muzikale vaardigheden weer versterken. Zij hoeven geen muziekexperts te worden, als zij maar gebruik maken van de middelen en mogelijkheden die er zijn. Daar helpen de duo-lessen en de muziekmethodes bij; en te zien is dat dat zo gaandeweg zijn vruchten afwerpt.

De muziekdocenten zien ook dat er bij de leerkrachten veel is bereikt. Leerkrachten hebben geleerd te luisteren naar wat de kinderen kunnen, en zij hebben meer zelfvertrouwen opgedaan. Maar enthousiasme en motivatie voor muziek is niet minder belangrijk dan perfecte skills, is het oordeel. Toch, wordt er gezegd, moeten er niet al te hoge verwachtingen worden gesteld bij de doorontwikkeling van de muzikale vaardigheden van de leerkrachten. Er zit een grens aan wat je leerkrachten kunt aanleren. Ook is het nog maar de vraag of de leerkrachten gemotiveerd zullen blijven voor muziek.

Opbrengsten voor de orkesten

De orkesten die hoopten dat zij met hun deelname aan de projecten een ledenaanwas tegemoet konden zien, hebben dit helaas niet bewaarheid gekregen. Maar dat neemt niet weg dat men ontevreden is over het resultaat. Men heeft meer bekendheid in de gemeenschap opgedaan, en veel plezier beleefd aan Kids in Concert.

Daar eindigt het wat de orkesten betreft niet mee. Men zou graag wat meer (eigen) invulling willen geven aan het project, zowel inhoudelijk (lessen geven in de klas of na schooltijd) als organisatorisch (meer tijd om de lessen in de klassen te kunnen voorbereiden en er de juiste mensen bij te zoeken, en begeleiding in het inhoud geven aan een vervolgactiviteit). Men wil graag voort op de ingeslagen weg.

Samenwerking

Samenwerking is één van de belangrijkste aspecten binnen de muziekprojecten. Samenwerking tussen leerkracht en muziekdocent, tussen school en muziekschool, met het orkest. Zonder een goede onderlinge afstemming en samenwerking komt er niets tot stand.

De samenwerking tussen muziekdocenten / vakleerkrachten muziek en leerkrachten

Voor de meeste muziekdocenten en leerkrachten is de samenwerking binnen de projecten nieuw. Niet eerder trok men zo intensief met elkaar op. Dat was in het begin even wennen, maar al snel zocht men naar een vorm waarin men het meest voor elkaar kon betekenen. Het aanvullen van elkaars expertise en het kweken van vertrouwen is daarin essentieel.

Voor de vakleerkrachten muziek, die doorgaans ook zelf leerkracht binnen de school zijn, gaat de samenwerking op een wat meer natuurlijke manier. Men kent elkaar al, weet van elkaar wat men kan- of wat men van elkaar kan verwachten. De lijntjes zijn korter. Het contact is veel sneller gelegd.

De samenwerking tussen scholen en orkesten

In een aantal projecten zijn, naast de instrumentale docenten van de muziekschool, er leden van de verschillende orkesten de klassen in gegaan. Dat werd breed gewaardeerd. Kinderen krijgen de kans om 'echte' instrumenten van dichtbij te bekijken en mogen er vaak ook nog op te spelen. Dat is van grote meerwaarde. Voor de orkesten is het soms nog wel even zoeken hoe zo'n klassenbezoek vorm en inhoud te geven. Men is niet altijd op de hoogte van het doel van zo'n les.

De samenwerking tussen muziekschool en de scholen, c.q. de orkesten

Over het algemeen zijn de scholen tevreden over de samenwerking met de muziekschool. De scholen zijn zeer ingenomen met de projecten en de hele projectorganisatie. Niettemin zijn er kleine kanttekeningen, met name over de inhoudelijke afstemming met de onderwijsprogramma's.

De orkesten zijn weliswaar tevreden over hun aandeel in het project, maar men vindt ook dat er nog veel meer uit te halen moet zijn. Er is wat wrevel over het gebrek aan inhoudelijke inbreng en ook zou men graag zien dat de muziekschool wat meer inspanningen doet om het orkest ook na schooltijd voor de leerlingen aantrekkelijker te maken. Qua organisatie zijn er ook nog wat verbeterpuntjes, met name op het gebied van het inplannen van de lessen en de communicatie over het doel van het hele project. Tot slot is er nog een kanttekening als het gaat over de wederkerigheid van de samenwerking. De orkesten hebben niet altijd de indruk dat zij als serieuze samenwerkingspartner worden gezien.

VIJF JAAR MUZIEKPROJECTEN OP SCHOOL: HOE VERDER?

Muziekonderwijs in de toekomst: waar wil men naartoe?

De scholen zijn heel erg gemotiveerd om het muziekonderwijs, waar nu zo'n mooie impuls aan gegeven is, op de kaart te houden. Dat zal niet in de vorm en met de omvang zijn zoals het nu is, dus ziet men de noodzaak om het een en ander beleidsmatig vast te leggen. Of dat een garantie is om kwalitatief goed muziekonderwijs te waarborgen voor de toekomst, is echter de vraag.

De muziekorkesten willen in de toekomst aan de projecten blijven meewerken. Daar zijn nog wel enkele organisatorische aanpassingen voor nodig. Ook kijkt men naar andere mogelijkheden om het project uit te kunnen breiden ten behoeve van de vereniging.

Wat is er voor nodig om de kwaliteit hoog te houden?

Een goede doorgaande leerlijn muziek in de school kan er voor zorgen dat de continuïteit van het muziekonderwijs gewaarborgd blijft. Daar is nog wel wat inzet voor nodig. De muziekprojecten hebben bijgedragen aan de versterking van de leerkrachtvaardigheden op het gebied van muziek. Maar als je kwalitatief goed muziekonderwijs wilt blijven geven, is de teneur, dan heb je eigenlijk een vakleerkracht nodig. Ook zou muziekonderwijs beter verankerd moeten zijn in het schoolbeleid, en gedragen worden door het schoolteam.

Binnen de muziekkorkesten is eveneens draagvlak voor muziek in het onderwijs nodig. Dat is er ook zeker wel, maar het zou winst zijn als de orkestleden ook precies weten *waarvoor* ze het eigenlijk doen. Wat het doel is.

De docenten van de muziekschool zijn zich ervan bewust dat hun inbreng op een gegeven moment zou kunnen stoppen. Tegen die tijd moet er iets gerealiseerd zijn, dan moet het 'staan'. Het belang van muziek zou in alle groepen onderschreven moeten zijn. Dat kan verder worden gesteund door een vakleerkracht muziek aan te stellen, maar het zou idealiter ook in beleid verankerd moeten zijn.

Maar als het stopt...

Als de subsidie voor de muziekprojecten zou stoppen, dan wordt het een lastig karwei om het huidige niveau van het muziekonderwijs vast te houden. Het muziekonderwijs moet dan weer gaan 'concurreren' om de aandacht met andere vakken. Leerkrachten moeten bereid èn in staat zijn om de muzieklessen zelf verder uit te voeren; er is twijfel of dat op dit moment realistisch is. Daar is nog wat meer tijd en aandacht voor nodig.

De scholen waar een vakleerkracht muziek aanwezig is, zullen het nog wel even volhouden, maar ook daar is het afhankelijk van het draagvlak voor muziekonderwijs op school.

Vergezichten

Voor de deelnemende scholen, leerkrachten, directies, muziekdocenten, vakleerkrachten en orkesten is nut en noodzaak van muziekonderwijs inmiddels bewezen. Als men daar eerder nog niet van bewust was, dan is het wel een effect dat de muziekprojecten hebben opgeleverd. Maar wat zou men nu eigenlijk het allerliefste willen?

De scholen zouden heel graag zien dat de gemeente Barneveld het cultuur- en muziekonderwijs structureel blijft ondersteunen. In de vorm van een subsidie, of in het creëren van een mogelijkheid om een vakdocent muziek in de school te halen. Men zou graag een structurele oplossing zien. De muziekprojecten waren meer dan welkom, en er is veel bereikt de afgelopen jaren, maar men zou het graag willen continueren. En daar is inbreng van de gemeente voor nodig.

De muziekdocenten zien graag dat er continuïteit in het muziekprogramma komt, maar dan vooral in een iets andere opzet van het programma. Inhoudelijk is het goed, maar organisatorisch zou de opzet iets gewijzigd kunnen worden waardoor er meer continuïteit in het muziekonderwijs ontstaat. Dat zou al een bijdrage kunnen leveren in het beter borgen van muziekonderwijs in de school.

De wensen van de orkesten zijn divers. Naast het gegeven dat men graag verder wil participeren in het project, is er de wens om wat meer betrokken te zijn bij het onderwijs, en meer de samenwerking te zoeken. Anderen zouden in de aansturing van het geheel een andere vorm willen zien. Geen regierol voor de muziekschool, maar voor een neutraal 'lichaam', rechtstreeks ondersteund door de gemeente.

1 OVER DE MUZIEKPROJECTEN VOOR HET ONDERWIJS

Muziekschool Barneveld biedt verschillende projecten aan voor het onderwijs in Barneveld. Deze activiteiten zijn zowel gericht op leerlingen als op leerkrachten.

De scholen, orkesten en muziekdocenten die in deze publicatie aan het woord komen, werken met één of meerdere van de volgende projecten:

1.1 MUZIEK IN DE SCHOOL

Muziek in de School (MidS) is een project dat in het kader van Cultuureducatie met Kwaliteit door Muziekschool Barneveld wordt uitgevoerd op een aantal basisscholen die zijn aangesloten bij Stichting PCO Gelderse Vallei. Deze scholen zijn gesitueerd in Barneveld, Voorthuizen, Kootwijkerbroek, Zwartebroek, Nijkerkerveen, Nijkerk en Woudenberg. Samen met muziekschool Barneveld is een Raamleerplan Muziek in het Onderwijs (MiO) opgesteld dat de basis vormt waarin alle activiteiten voor leerlingen en leerkrachten staan beschreven.

MidS is mogelijk gemaakt door de landelijke subsidie Cultuureducatie met Kwaliteit.

Het project Muziek in de School bestaat uit een aantal onderdelen:

- **Raamleerplan Muziek**
Alle deelnemende scholen volgen dit raamleerplan. Hier zijn de pijlers onder het project Muziek in de School beschreven. Tevens wordt vanuit de kerndoelen en de vijf domeinen Muziek een aantal generieke competenties beschreven die als leerdoelen gelden voor muzieklessen in alle groepen. De laatste hoofdstukken bevatten voorbeelden van activiteiten en lesmateriaal die invulling geven aan de vijf domeinen en de beschreven competenties.
- **Muzieklessen in alle groepen**
Het uitgangspunt is om door een vakdocent muzieklessen in alle groepen te laten plaatsvinden, waarbij een groot accent wordt gelegd in groep 5 in de vorm van een groot aantal AMV-lessen. De overige beschikbare uren/lessen worden verdeeld over de andere groepen, zodat in iedere groep lessen plaatsvinden die uiteindelijk een doorlopende leerlijn vormen als basis voor de culturele levensloop van het kind.
- **Duo-lessen**
Een bijzondere vorm van muzieklessen vormen de Duo-lessen waarbij de lessen door de eigen leerkracht met de vakdocent samen in drie fasen worden uitgevoerd: voorbereiden, samen lesgeven en evalueren. Gezamenlijk wordt aangegeven wat het lesdoel is. In de evaluatie aangegeven wat goed liep, wat meer aandacht vraagt en waar de leerkracht meer ondersteuning wenst, etc. Duo-lessen worden in alle groepen gegeven.

- **Instrumentenparade**
Dit onderdeel houdt in dat er instrumentale vakdocenten van de muziekschool of muzikanten van de orkesten in de klas van groep 5 komen en vertellen over hun instrument. De kinderen mogen de instrumenten ook uitproberen. Het gaat om slaginstrumenten, houten en koperen blaasinstrumenten, strijkinstrumenten en toetsinstrumenten.
- **Kids in Concert**
Aan het eind van de lessen in groep 5 vindt er een openbaar optreden plaats met als titel 'Kids in Concert'. Dit optreden vindt plaats in samenwerking met het lokale harmonie of fanfare orkest, waarbij de leerlingen en het orkest ieder iets apart spelen, maar ook een aantal stukken samen. Het publiek daarbij bestaat uit ouders, overige familie en belangstellenden. Dit schooljaar staat er evenals vorig jaar weer negen keer een 'Kids in Concert' met 12 scholen en zes verschillende orkesten op het programma. Door deze combinatie van de school, het lokale orkest en het eigen publiek is iedere Kids in Concert een muzikaal feest.
- **Mini Muzieksafari**
Voor de leerlingen die het hele jaar AMV-lessen hebben gevolgd en in de klas ook de instrumentenparade hebben meegemaakt, bestaat er de mogelijkheid op Muzieksafari te gaan. Vijf lessen voor € 25,- waarin de kinderen nader kennis maken met en leren spelen op instrumenten uit de diverse instrumentgroepen.
- **Workshops voor leerkrachten**
Workshop rondom de muziekmethode die in de muzieklessen en in de DUOlessen als rode draad wordt genomen.
Workshop rond het thema muziekles en zingen in de klas, hoe doe ik dat?

Bereik project Muziek in de School:

Muziek in de school startte in schooljaar 2013-2014 op 11 scholen in 7 plaatsen. Daarna is het project flink in omvang gegroeid. In schooljaar 2017 - 2018 hebben 14 scholen aan Muziek in de School deelgenomen. Daarbij zijn 3.001 leerlingen betrokken en 350 leerkrachten. Er zijn 959 muzieklessen gegeven aan 147 groepen.

1.2 SAMSAM

Met het muziekproject SamSam wordt de kennis van muziekonderwijs gekoppeld aan basisscholen in de gemeente Barneveld. Samen met hen is gekeken hoe op een passende wijze muziekles in hun school kan worden gerealiseerd. Daarbij worden niet alleen de kinderen, maar ook de leerkrachten geholpen om samen te komen tot meer en beter muziekonderwijs in de klas. SamSam staat voor samen ontdekken, samen leren en samen spelen.

SamSam is mogelijk gemaakt door de landelijke subsidie Impuls Muziekonderwijs.

De activiteiten binnen SamSam worden uitgevoerd in twee varianten van 'de schijf van vijf' waaruit de school kan kiezen.

Voor de leerlingen:

- 1 Muzieklessen door de muziekdocent waarbij de leerkracht aanwezig is.
- 2 AMV-lessen, waarmee voor de leerlingen een brede muzikale basis wordt gelegd.
- 3 Duo-lessen door de leerkracht en de muziekdocent samen.
- 4 Snuffellessen in een traject van 9 weken: 3 lessen op 3 instrumenten door de instrumentale vakdocenten.
- 5 ZingeS-lessen waarbij 10 lessen/weken in de klas wordt gezongen door de vocale vakdocenten.

Voor de leerkrachten:

- 1 Duo-lessen i.s.m. de vakdocent muziek, met gebruik van de muziekmethode.
- 2 Eigen muzieklessen met bijvoorbeeld het zingen van een lied of een les uit de methode.
- 3 Workshops met als thema het geven van muzieklessen in het algemeen.
- 4 Workshop met als thema het efficiënt gebruiken van de muziekmethode.
- 5 Deelname aan de instrumentale cursus keyboard of gitaar.

Bereik project SamSam:

Het project SamSam is gestart in schooljaar 2016-2017. Dit schooljaar is het project licht gegroeid; op het moment doen er 9 scholen uit de gemeente Barneveld mee. Er worden 2.118 leerlingen van 102 groepen bereikt, en 152 leerkrachten. Er zijn 1.376 muzieklessen gegeven. Voor schooljaar 2018 - 2019 zal dit aantal uitgroeien tot 15 scholen.

1.3 MUZIEK À LA CARTE

Muziek maken is onmisbaar voor de ontwikkeling van een kind. Het activeert verschillende gebieden in de hersenen en vergroot het leervermogen. Ook verhoogt het de creativiteit en stimuleert het de sociale ontwikkeling.

Los van de genoemde projecten die de muziekschool uitvoert, is er Muziek à la Carte: een groot aantal workshops voor leerlingen van groep 1 tot en met groep 8, voor *alle* basisscholen in Barneveld. Zoals bijvoorbeeld:

- **Beestenboel voor groep 1 - 2:**
In het project Beestenboel wanen de leerlingen zich in een dierentuin van muziek! Ze zingen liedjes over dieren en ontdekken dat dieren ook ritmische geluiden maken. Het grommen van leeuwen, het fluiten van de vogels of het loeien van de koeien. Een muzikale reis door de dierentuin, de boerderij en de achtertuin!
- **Music Box voor groep 1 t/m 8:**
Bij de workshop Music Box, draait het om maat en ritme. Samen aan de slag op houten muziekbboxen, waarbij de nadruk ligt op samenwerken en luisteren naar elkaar. Via body-percussie en het gebruik van drumstokken wordt er toegewerkt naar een swingend eindresultaat op deze boxjes. Daarbij komen verschillende speelmannieren en klanken aan bod. De inhoud van de workshop wordt aangepast aan de leeftijd en ontwikkelingsfase van de leerlingen.
- **Het Doe-Orgel voor groep 5 t/m 8:**
Het Doe-orgel van Orgelkids is een bouw pakket in een leskist. In de leskist zitten de onderdelen waarmee kinderen zelf een orgel in elkaar kunnen zetten. Het werk voor het bouwen van dit orgel kan in groepjes worden voorbereid. Daarna wordt het orgel in elkaar gezet en kunnen kinderen het orgel bespelen. Na het bouwen van het kleine orgel snappen kinderen het principe van het instrument. Het grote orgel in de kerk mag dan imposant zijn en een veel rijker geluid hebben, maar zij weten in elk geval door het kleine orgeltje al helemaal hoe het van binnen werkt!

Alle workshops worden gegeven door gediplomeerde vakdocenten van Muziekschool Barneveld.

1.4 MAKEN VAN MUZIEK

Ieder jaar organiseert de muziekschool de muziekvoorstelling Maken van Muziek. Tijdens deze voorstelling maken basisschoolleerlingen uit de groepen 4 van alle basisscholen in Barneveld op speelse wijze kennis met verschillende instrumenten en muziekstijlen. De leerlingen doen zelf actief mee met zingen, bodypercussion en de Grote Muziek Quiz. Alle 30 basisscholen uit de gemeente Barneveld worden hiervoor uitgenodigd. Bij iedere voorstelling reserveren we stoelen voor ouders die dit feestje ook graag willen bijwonen.

1.5 ZINGES

Het doel van het project ZingeS is om kinderen in hun eigen school tien weken lang te laten zingen in de klas. Geen koorscholing, maar gewoon lekker samen zingen onder leiding van een professionele muziekdocent of dirigent. Want zingen is, naast rekenen en taal, onmisbaar voor de sociale en creatieve ontwikkeling van het kind. Muziekschool Barneveld biedt hiermee ondersteuning bij het geven van goed muziekonderwijs. ZingeS geeft een aanzet tot de invulling van de kerndoelen, zoals die in het basisonderwijs voor het vak muziek zijn geformuleerd.

ZingeS wordt aangeboden aan alle groepen van de basisschool.

Kunstzinnige Oriëntatie, de verzamelnaam waar ondermeer ook cultuureducatie en erfgoededucatie vallen, is een verplicht leergebied in het primair onderwijs. Muziekonderwijs maakt deel uit dit leergebied.

Karakteristiek

Door middel van een kunstzinnige oriëntatie maken kinderen kennis met kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Het gaat bij dit domein om kennismaking met dié aspecten van cultureel erfgoed waarmee mensen in de loop van de tijd vorm en betekenis hebben gegeven aan hun bestaan.

Het gaat bij kunstzinnige oriëntatie ook om het verwerven van enige kennis van de hedendaagse kunstzinnige en culturele diversiteit. Dit vindt zowel op school plaats, als via regelmatige interactie met de (buiten)wereld.

Kinderen leren zich aan de hand van kunstzinnige oriëntatie open te stellen: ze kijken naar schilderijen en beelden, ze luisteren naar muziek, ze genieten van taal en beweging. Kunstzinnige oriëntatie is er ook op gericht bij te dragen aan de waardering van leerlingen voor culturele en kunstzinnige uitingen in hun leefomgeving. Ze leren daarnaast zichzelf te uiten met aan het kunstzinnige domein ontleende middelen:

- ze leren de beeldende mogelijkheden van diverse materialen onderzoeken aan de hand van de aspecten kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie;
- ze maken tekeningen en ruimtelijke werkstukken;
- ze leren liedjes en leren ritme-instrumenten te gebruiken als ondersteuning bij het zingen;
- ze spelen en bewegen.

Waar mogelijk worden daarbij onderwerpen gebruikt die samenhangen met die uit andere leergebieden. Het onderwijs wordt daardoor meer samenhangend en mede daardoor betekenisvoller voor leerlingen. Maar voorop staat natuurlijk de authentieke bijdrage van kunstzinnige oriëntatie aan de ontwikkeling van kinderen.

Er zijn drie kerndoelen kunstzinnige oriëntatie, waarvan kerndoelen 54 en 55 het meest van toepassing zijn op muziek.

Kerndoel 54:

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Kerndoel 55:

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Scholen zijn verplicht het leergebied kunstzinnige oriëntatie op te nemen in het schoolcurriculum en actief te werken aan de kerndoelen. Maar men is vrij in de manier waarop men deze kerndoelen invult. Ook is er geen 'norm' dat bepaalt wanneer een kerndoel is behaald.

Naast de kerndoelen geeft het door SLO ontwikkelde leerplankader invulling en richting aan muziekonderwijs. Het eerdergenoemde raamleerplan Muziek in het Onderwijs (MiO) is daar mede op gebaseerd. Ook de scholen in de gemeente Barneveld zijn bezig om muziekonderwijs binnen de school tot uitvoering te brengen; de laatste jaren met behulp van één van de muziekprojecten van Muziekschool Barneveld. Maar daarvoor werd er natuurlijk ook muziekonderwijs gegeven. De mate en de manier waarop dat werd gedaan verschilt enorm.

3 MUZIEKONDERWIJS OP SCHOOL

3.1 RELEVANTIE MUZIEKONDERWIJS

Het hoeft eigenlijk geen betoog dat alle geïnterviewden het beoefenen van- en luisteren naar muziek binnen of buiten het onderwijs van groot belang vinden. Daarvoor draagt men verschillende argumenten aan: het is goed voor de ontwikkeling van het kind, het brengt plezier, maar het draagt ook bij aan de sociale cohesie binnen een gemeenschap.

Muziek maakt onderdeel uit van het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie, ook wel cultuureducatie genoemd. Dat kunst en cultuur, maar specifiek ook muziekattractie, thuis hoort in het onderwijs en van groot belang wordt geacht, daarover is iedereen het wel eens. Het gaat om een brede ontwikkeling van de leerling, om het aanleren van (muzikale) vaardigheden, om het plezier.

School

Cultuur is heel belangrijk voor kinderen. Dat gaat om intelligentieontwikkeling, maar het gaat ook om een brede ontwikkeling en het aanleren van vaardigheden.

School

Muziekonderwijs heeft heel veel invloed op de motorische ontwikkeling van kinderen. En ritmiek bijvoorbeeld heeft heel veel te maken met regelmaat, met de ontwikkeling van hoe een kind zich ontwikkelt. Het heeft ook te maken met het geheugenontwikkeling. Harmonie. Het plezier hebben is ook heel belangrijk, maar uiteindelijk - en daar zijn ook onderzoeken naar geweest- blijkt dat het invloed heeft op de intellectuele ontwikkeling van kinderen. Het is gewoon ontzettend belangrijk. Muziekonderwijs is heel erg nodig.

Vakleerkracht muziek

Het is bewezen dat muziek luisteren en maken heel goed voor je hersenen is. Omdat er tijdens het muziek maken heel veel verbindingen in je hoofd worden gelegd. Muziek is gewoon heel goed om te doen.

Vakdocent muziekschool

Met alle wetenschappelijk onderbouwde artikelen die er voorbij kwamen, en professoren die ineens over hersenen en muziek gingen praten, is er ook een enorme boost gekomen voor muziekonderwijs op school. Het is belangrijk voor kinderen. Dat vinden alle leerkrachten. Het wetenschappelijk onderzoek dat gedaan is in Groningen [Cultuur in de Spiegel], dat is fantastisch. Dat heeft een nieuwe visie gegeven op cultuur- en muziekonderwijs.

School

Muziekonderwijs is belangrijk. Het gaat om een stukje muzikale vorming. En muzikale vorming is belangrijk, want dat heeft weer invloed op andere vakken. Onderzoek heeft uitgewezen dat het vooral in de jonge jaren veel kan bijdragen aan de algehele ontwikkeling. Dat is een mooie basis. Het is ook een stuk vorming naar de maatschappij toe. Daarom vinden we het heel belangrijk om er aandacht aan te besteden. Kinderen leren juist ook door vakken als muziek. Je kan zoveel in muziek stoppen. En er komt zoveel in terug. Luisteren, rekenonderwijs, taalonderwijs. Het is eigenlijk onmisbaar, vind ik.

School

Verstandelijk en ook emotioneel gezien: zingen en muziek maken doet iets met kinderen. Het helpt je beter te leren en beter in je vel te zitten.

Vakleerkracht muziek

Toen dit project begon, heb ik mijn collega's verteld en laten zien wat muziek doet met het kindbrein, om hen te stimuleren. En ik heb met mijn collega's zelf ook allerlei muzieklesjes gedaan, zodat zij het ook zelf konden ervaren. En dan vroeg ik na zo'n les: 'Wat heb je nu gedaan? Welke vaardigheden worden er van je gevraagd? Wat is ritme?' Maar ook zingen, verbanden leggen, en dergelijke. Zo hebben we hen gemotiveerd. Later zijn wij de muzieklessen gaan geven. Dus ik denk dat mijn collega's zich er wel degelijk van bewust zijn dat muziek echt bijdraagt aan heel veel dingen.

Scholen denken zeker na over de plaats van muziekonderwijs op school. Er zijn natuurlijk de kerndoelen oriëntatie, waar iedere school aan moet voldoen. Maar scholen koppelen daar ook vaak hun eigen doelen aan.

School

Het gaat om muziekbeleving, en muziekkuitvoering met zang en instrumenten. Dat je plezier maakt in muziek. Eigenlijk is dat het grote doel. En dat er dan vervolgens uitkomt dat de kinderen denken, 'ik ga naar de muziekschool, ik wil op mijn instrument leren spelen of ik wil in een koor' of wat dan ook? Prima.

Ons doel zou moeten zijn: het kinderen in aanraking brengen met muziek waar ze plezier aan beleven. En wellicht geschoold willen worden in het gebruik van ritmes en instrumenten, waaronder de instrumenten die we in school hebben. En zang, want dat kun je toch vrij snel op een hoger plan brengen. Daar moet het doel voor onze school liggen.

Muziek in het onderwijs helpt ook kinderen in aanraking te brengen met muziek. Dat is, van huis uit, niet altijd vanzelfsprekend.

Vakleerkracht muziek

Er zijn ook veel kinderen die in hun persoonlijke omstandigheden niet altijd in aanraking komen met muziek in hun vrije tijd. Je hebt gezinnen die met hun kinderen bewust naar concerten gaan en die met muziek bezig zijn, maar er zijn ook veel kinderen die dat niet hebben of kunnen. En dan komen ze op school toch in aanraking daarmee.

Orkesten benaderen de relevantie om muziek te spelen op een iets andere manier, maar ook hier staat plezier voorop. Ook het bijdragen aan de gemeenschap is een belangrijk doel voor de verenigingen.

Orkest

Onze missie is: muziek maken is een mooie hobby. En muziek maken moet bereikbaar zijn voor iedereen. Wij spelen een belangrijke rol hier. Je geeft kinderen en volwassenen een hobby en een tijdsbesteding. We zitten in een klein dorp, en wij zijn een samenbindende factor.

Iedereen kan bij ons spelen, of je nou gelovig bent of niet, jong of oud. Er zijn maar weinig hobby's waarbij dat kan. Het is wel een vereiste dat je een muzikale basis hebt. Maar of je nou hoog of laag opgeleid bent, of je hebt een hoog of laag inkomen- dat is allemaal niet relevant. Bij ons spelen kinderen van een jaar of 10 met iemand van 70 of 80. Wij brengen wat in de gemeenschap. En wij hebben ook een maatschappelijk doel daarnaast. Dat je muziek brengt bij kinderen en bij iedereen die dat wil. Daar zijn wij, denk ik, goed in.

3.2 MUZIEKONDERWIJS OP SCHOOL VÓÓR DE MUZIEKPROJECTEN

Natuurlijk werden er op school al muzieklessen gegeven voor de projecten van Muziekschool Barneveld hun intrede deden in het onderwijs. Zingen nam - en neemt nog steeds - een prominente plaats in, met name op de Christelijke scholen. Toch is de teneur: een impuls op het muziekonderwijs was eigenlijk wel hard nodig. Het muziekonderwijs was min of meer verschaald doordat de voornaamste aandacht zich richtte op andere vakken.

Alleen de scholen met een eigen vakleerkracht muziek wisten het nog wel op peil te houden.

Muziekonderwijs heeft in de afgelopen jaren minder relevantie gekregen. Dat heeft vooral te maken met de aandacht voor het zaakvakonderwijs: rekenen, taal en lezen. Vakken waar een heldere normering voor is, waar je als school ook rekenschap voor moet afleggen. Daar heeft de sterk de nadruk op gelegen.

Volgens veel scholen zal het moeite kosten het muziekonderwijs weer terug te brengen naar het oude niveau- voor zover dat al mogelijk is.

School

Als ik terugkijk naar vroeger, hoeveel tijd we besteedden aan creatieve vakken, dan merk ik: het is echt veel minder geworden. Nu denk je: ik moet mijn doelen halen. Dus lezen, lezen, lezen, lezen, lezen. Dat is heel belangrijk. Maar muziek is óók belangrijk, al is het maar een uurtje in de week. Mijn hele vurige wens is dan ook dat de muziekprojecten worden voortgezet.

Er was geen echte urgentieprikkel meer voor muziekonderwijs. De onderwijsinspectie heeft de nadruk gelegd op resultaten, dus de focus is gelegd op rekenen, taal en lezen. En als je daar niet aan voldoet dan wordt je gekwalificeerd als een zwakke school, met alle ellende van dien.

School

Het grote nadeel is dat de afgelopen tientallen jaren zoveel roofofbouw is gepleegd op het muziekonderwijs, dat er weinig over is. Het is echt heel verarmd. En je merkt bij onze leerkrachten: sommigen hebben wat met muziek omdat het in hun eigen persoonlijke ontwikkeling een rol heeft gespeeld, anderen niet. Het project Muziek in de School neemt de leerkrachten mee en leert hen langzamerhand dat zelf te kunnen. Maar ik zit nu al zo lang in het onderwijs, ik moet geen grote idealen hebben. Wil je echt goed muziekonderwijs neerzetten heb je eigenlijk vakleerkrachten nodig.

Op veel scholen had muziekonderwijs geen prominente of vaste plek op het rooster. Het werd wel gedaan, maar er zat voor veel scholen geen gericht plan achter. Men voerde het uit naar het beste vermogen. Dat uitte zich veelal in zingen.

School

Het muziekonderwijs op onze school had geen prominente plaats. We zijn een Christelijke school, dus zingen heeft altijd een plek gehad- en nog. Muzieklessen stonden zeker wel op het rooster en er was een muziekmethode, maar er lag zeker geen focus op muziekonderwijs. Er zijn wel scholen waar muziekonderwijs al meer ontwikkeld was, er zijn ook wel scholen die bijvoorbeeld iemand in huis hadden die muzieklessen verzorgde. Bij ons niet. Maar voor onze school heeft het project echt een mooie impuls gegeven.

School

Wat wij deden aan muziekonderwijs was heel erg veel zingen, en hard zingen, en uit volle borst zingen. We hebben een enorme zangcultuur. Ik ben zelf ook fanatiek in muziek. Ik speel piano, dus ik rol de piano overal naartoe en dan zingen we weer. Dus als je het hebt over muziek, dan hebben we het als eerste en het voornaamste over zingen. Veel zingen. We hadden altijd de Methode moet je Doen, maar daar werd weinig gebruik van gemaakt. Muzieklessen zijn sluitposten in je weekrooster, het schiet er bijna altijd bij in. Want muziek levert niks op - tussen aanhalingstekens.

Vakleerkracht muziek

Er staat per groep sowieso een half uur tot een uur muziek per week op het rooster. Er zijn natuurlijk ook collega's die niet zoveel kaas hebben gegeten van muziek. Die het wel heel erg leuk vinden, maar het niet goed kunnen of te druk zijn met andere dingen. De leerkrachten die het leuk vinden om zelf muziek te geven en het belangrijk genoeg vinden, die maakten wel plaats in het rooster voor de muzieklessen. Maar er waren ook collega's die dat niet deden. Dus er was niet een doorlopende lijn.

Scholen met een vakleerkracht muziek wisten het muziekonderwijs wel een breder en inhoudelijker fundament te geven, mede dankzij de inzet en input van de vakleerkracht.

Vakleerkracht muziek

Wij zijn een Christelijke school, dus dat betekent dat er iedere ochtend gezongen wordt. Veel kinderen durven dat ook prima. Verder doen we ook wel aan dans en bewegen. Kennis over muziek opdoen, met de instrumenten spelen, hoog of laag, hard of zacht, en instrumenten benoemen. Dat zit ook allemaal in de AMV-lessen. Dat bouwen we uit. Maar ook: heel veel plezier. De kinderen vinden het ontzettend leuk om met elkaar muziek te maken.

Vooraf leerkrachten hadden (en hebben) soms moeite met het geven van muzieklessen. Veel is afhankelijk van kennis en kunde, en met affiniteit met muziek. Voor leerkrachten die geen grote belangstelling hebben voor muziek spelen of muzieklessen geven, of dat lastig vinden, is dat soms een grote opgave.

School

Sommige leerkrachten vinden het heel lastig. En als je iets lastig vindt, dan schuif je dat soms wel een beetje aan de kant. Die leerkrachten proberen het natuurlijk wel. Ze vinden het meer moeilijk dan niet-belangrijk.

School

Er zijn collega's die niet heel veel hebben met muziek, zelfs niet met zingen. Ik stimuleer het wel, dus er wordt wel gezongen. Maar muziekonderwijs met instrumenten en ritme en melodie en dat soort dingen? Nee.

Vakleerkracht muziek

Je zult altijd wel houden, zeker met muziek, dat een aantal mensen het echt leuk vindt maar ook een aantal heeft er bijna een hekel aan. Ik denk dat je dat soms ook maar los moet laten. Dan zijn vakleerkrachten wel prettig. Met muziek is het zo: je kunt het leren, maar als je er echt heel weinig mee hebt dan wordt het lastig. Muziek kun je niet aan iedereen vragen, maar je moet het toch doen. Iedereen heeft wel een hekel aan iets, dat is prima. Maar om er een echte goeie les van te maken, moet je er ook echt lol in hebben. Iedereen doet heus wel wat aan muziek maar de meerwaarde zit er wel in als je het echt leuk vindt. We hebben hier ook een creamiddag op school, met tekenen en handvaardigheid, en dan doet iedereen ook de dingen waar ze zelf goed in zijn. Dat werkt.

Vakdocent muziekschool

Leerkrachten die muziek leuk vinden, die deden er wel wat mee. En anderen niet. En of dat kwaliteit had, dat hangt ook van de leerkracht af. Niet heel veel, vermoed ik. Het is toch al heel snel van gauw een filmpje opzetten, met die digiborden. Op sommige scholen zingen ze allemaal psalmen, dat is voor hen al zingen.

School

Ik weet niet of het je aan kan leren, muzikale vaardigheden. Er is weinig eigenaarschap in muzieklessen, hoe belangrijk de leerkrachten het ook vinden. Maar ze zeggen ook: alles is belangrijk.

Muziek zou eigenlijk een hoofdvak moeten zijn. En de meeste kans dat het een hoofdvak wordt, is als je iemand in huis haalt die dat ook zo benadert. Die transfer naar de leerkrachten, dat is de opzet. Ik denk dat dat voor een deel ook lukt. Ik hoor van collega's dat zij ook lessen pakken uit de website Eigenwijs Digitaal. Dus ze zijn er wel bezig, en niet vrijblijvend, maar op het moment dat het even knelt dan valt de muziek weg.

School

Ieder heeft zo zijn eigen voorkeuren. En basisschoolleerkrachten moeten allround zijn. Maar dat is gewoon niet zo. We zijn ook een van de weinige landen in Europa waar leerkrachten alle lessen geven. In Duitsland of in Frankrijk of in België, overal zijn er vakleerkrachten. Scandinavische landen idem dito. En ik denk: als je echt goed muziekonderwijs wil neerzetten, dan moet je dat gewoon doen met behulp van een vakdocent.

Ik maak heel dankbaar gebruik van alle subsidiemogelijkheden die er zijn, om muziekonderwijs goed neer te zetten. En als andere leerkrachten daarin meegenomen worden dat juich ik dat van harte toe. Alles wat we winnen is meegenomen. Maar ik weet voor 100% zeker, als je dat niet doet, dan zakt het zeker weer voor een deel in elkaar.

3.3 REDEN DEELNAME AAN DE MUZIEKPROJECTEN

Wat was voor de scholen en de betrokken muziekorkesten de overweging geweest om deel te nemen aan-respectievelijk bij te dragen aan de uitvoering van de muziekprojecten in het onderwijs?

De redenen zijn divers. Er zijn scholen die al plannen hadden om muziekonderwijs op school te versterken, en de projectsubsidies daarom verwelkomden. Andere scholen zagen in de projectsubsidie juist een aanleiding om het muziekonderwijs van een impuls te voorzien. Het verschil is dat deze laatste scholen gaandeweg te maken kregen met de vraag: wij doen nu wel mee, maar wat willen wij op school eigenlijk bereiken met muziekonderwijs?

De orkesten zagen in de projecten een goede aanleiding om de vereniging onder de aandacht te brengen, en nieuwe leden binnen te halen.

Een aantal scholen heeft de intentie om de vrijblijvendheid van het muziekonderwijs af te halen. Niet meer allerlei losse lesjes, maar een aansluitend geheel en meer structuur. Dat de impuls hierbij 'van buiten' komt vindt men alleen maar fijn: er wordt veel kennis en knowhow binnen de school gehaald, en het dwingt de school ook om echt na te denken over de toekomst van het muziekonderwijs.

School

Wij doen aan het project Muziek in de School mee zodat muziek structureel op de kaart komt te staan. Dat is de overweging geweest, en iedereen ziet ook wel dat het dus niet vrijblijvend is. Ik vind het fijn dat op die manier, van buitenaf, structuur wordt aangebracht. Als het er niet is dan verwatert het, dat weet ik zeker.

Zingen, daar ben ik niet bang voor. Dat gebeurt bij ons wel. Maar ècht muziekonderwijs, kennismaken met muziekstijlen, noten, ritme, melodie, muziek beluisteren- dat dat in een lesprogramma, een echt curriculum, aan bod komt: dat bereiken we hier wel mee.

School

Het muziekonderwijs op school was incidenteel, sporadisch, af en toe. In ieder geval: zonder lijn.

Voordat we aan het project begonnen, hadden we het project ZingeS. Daar waren we heel erg enthousiast over. Als je zag wat daar in korte tijd met de kinderen bereikt werd, en wat zij na ongeveer een half jaar konden. Dat moeten we ook schoolbreed kunnen doen, was de gedachte. En toen kwam dit project langs, en we dachten meteen: dat gaan we doen. Zeker omdat er ook een subsidie aan zit. En een samenwerking met de muziekschool.

Het is een heel mooi project. Waarin veel kan gebeuren, en ook gebeurt.

School

Wij merkten dat een aantal dingen, zoals dans en muziek, nog een beetje een ondergeschoven kindje waren. We wilden dat een impuls geven. Wij dachten: dat project past goed bij ons. Dan worden we zelf ook wat bedrever in muziek, en kunnen we het ook wat gemakkelijker in de lessen inpassen.

Het is een leertraject van 3 jaar. We kunnen later niet alles doen wat we nu doen, zoals muzikanten de school in halen met allerlei mooie muziekinstrumenten. Dat kunnen wij niet vasthouden. Die muzieklessen, die blijven wij wel geven. De duo-lessen zorgen ervoor dat wij er zelf beter in worden.

School

Het is niet zomaar een project die je een half jaar of een driekwart jaar doet. Het is echt een implementatieproject, waardoor je als leerkracht meer vaardigheden en meer ervaring krijgt met muziek. Waar kinderen met heel veel dingen in aanraking komen en daardoor gestimuleerd worden. Er is weer wat meer muziek in de school, er wordt weer gezongen, je hoort weer instrumenten.

Dat geldt voor veel scholen hoor, dat is allemaal weggezaakt.

Vakdocent muziekschool

De ene school waar ik les geef, heeft er goed over nagedacht. Deelname aan het project is voor hen een heel weloverwogen keuze geweest. Zij hebben muziek heel hoog in het vaandel staan. Voor hen is het echt fijn dat er voeding komt in muziek.

Bij mijn andere school is dat totaal niet. Die school pakt alles aan wat er aangeboden wordt. Die doet overal aan mee: fruit van de Europese Unie, de buitenspeeldagen. Wat er maar langs komt. Dat is een gebrek aan visie, denk ik. Ik denk dat er niet echt een duidelijke lijn uitgezet is.

De orkesten komen doorgaans niet zo gemakkelijk met het onderwijs in aanraking. Zij zagen in de deelname aan de muziekprojecten niet alleen een mooie gelegenheid de vereniging van wat meer bekendheid te voorzien, maar ook om het orkest wat beter te presenteren en te tonen wat zij allemaal te bieden hebben.

Orkest

We werden gevraagd om deel te nemen aan het project Muziek in de School, dat vonden wij leuk. Ook om de combinatie met het onderwijs te maken. Het is voor ons interessant om een concert te geven met kinderen, waar ook de ouders bij zijn.

Mensen hebben vaak een clichébeeld van een fanfareorkest. Ik hoor veel na afloop van het concert: 'Wat zijn jullie een mooi orkest, dat hadden wij helemaal niet gedacht.' En dat is leuk, want mensen komen normaal gesproken niet zo vaak bij een concert. En dan horen ze opeens heel andere muziek dan ze van tevoren verwacht hadden. Dat wij ook hele andere dingen kunnen spelen.

Orkest

Muziekschool Barneveld heeft ons gevraagd om mee te doen aan Muziek in de School. Wij zijn ook uitgenodigd om zelf een les in school te verzorgen, wat voor ons betekent: dichter bij de school te staan als normaal. Dat is heel prettig, dat hadden we daarvoor niet.

Het is voor ons heel moeilijk om bij scholen binnen te komen, omdat de muziekscholen een wat breder aanbod hebben. Zij kunnen natuurlijk veel meer op school betekenen dan wij maar in een paar uurtjes kunnen doen. Dus eigenlijk zijn we er wel een beetje afhankelijk van.

Het is ook een wisselwerking; de muziekschool doet wat op scholen, de kinderen raken enthousiast, en wij kunnen daar dan weer op inspringen. Wij proberen daar met een blazersklas een vervolg aan te geven. Dat is onze wens.

4.1 DE UITVOERING

Binnen de muziekprojecten worden er veel verschillende activiteiten ondernomen: AMV-lessen, muzieklessen aan groepen en voor project Muziek in de School het afsluitende Kids in Concert. Daarnaast zijn er duo-lessen en verschillende workshops om de muzikale vaardigheden van de leerkrachten verder te versterken.

Al deze activiteiten worden zoveel mogelijk op de wens van de school toegesneden, al lukt dat niet altijd volledig. Over het algemeen echter is de waardering voor de inhoud van deze activiteiten heel hoog. Ook proberen de scholen met de nieuwe vaardigheden en inzichten de muzieklessen verder in te richten, dan wel zelfstandig op te pakken.

De muziekprojecten voegen, in zijn algemeenheid, zeker iets toe aan het muziekonderwijs. Zowel binnen de school als daarbuiten is men het daar wel over eens.

School

Met Muziek in de School gaat de kwaliteit van het muziekonderwijs zeker omhoog. Dat komt door de projectmatige aanpak. Het zijn series van vijf of zes lessen. Je hebt leerkrachten die helemaal niks aan muziekonderwijs doen, omdat ze dat het liefst zo ver mogelijk van zich vandaan houden. Maar op zo'n moment móet het de klas in.

We hebben ook workshops gehad, door het jaar heen. Daar worden leerkrachten ook geschoold. Voor sommige leerkrachten is dat een moetje, anderen vinden het geweldig. Hoe dan ook, het helpt om de muzikale basis van de leerkrachten te versterken.

Orkest

Wij doen sinds een jaar of 5 mee aan Muziek in de School. Sinds twee jaar bezoeken wij de scholen onder de paraplu van het project. We vertellen in de klas wat een fanfare doet, wat wij doen, en hoe leuk het is om een instrument bespelen. Dat je met elkaar speelt. En Kids in Concert, aan het eind van de rit. Dan spelen we samen met de kinderen van het project. Dat hebben we drie of vier keer gedaan.

Ik weet niet waar de nadruk precies op ligt, maar ik merk wel dat de kinderen en de ouders daar uiteindelijk enthousiast voor zijn.

Maar er zijn ook scholen die vraagtekens hebben bij de opzet en/of haalbaarheid van de muziekprojecten.

School

In het concept van Muziek in de School zit ook dat leerkrachten worden geschoold en workshops volgen. Dan zie je meteen dat dat het zwakke stuk is. We hebben bijvoorbeeld een hele fijne muzieksite erbij gekregen, Eigenwijs Digitaal, daar wordt wel gebruik van gemaakt. Maar de opzet van het project is eigenlijk: door dat hele stuk aan te bieden neemt een team dat over. En ik merk dat dat er niet in zit. De leerkrachten hebben een enorm volgeladen programma. En dan komt muziek toch ergens achteraan. Het is heel teleurstellend, maar zo werkt het wel.

Maar dat iemand echt hier in de school komt, en dit aanbiedt: dat zorgt wel ervoor dat er een lijn is.

School

Met ZingeS zijn we gestopt. Wat ik zie - en dat is mijn kritische nootje - is dat er niet klantgericht wordt gedacht. Je schrijft je in, dan komt er een muziekdocent en die moet je vooral niet storen of iets vragen, want dan heeft hij te weinig tijd. En dan moet die arme mevrouw of meneer, na het lesje te hebben afgedraaid, zich haasten, op naar de volgende klant. Leerkrachten mogen dan bijvoorbeeld ook niet uit de klas. Het moet mèt de klas.

Ik wil ook graag dat de leerkrachten een onderdeelje nemen, maar daar hadden die muziekdocenten helemaal geen tijd voor. Ik heb toen tegen de muziekschool gezegd: 'Dat wil ik zo niet.'

Voor de muziekdocenten die vanuit de muziekschool de lessen en de duo-lessen komen geven, was het ontvangst op school vooral in het begin nogal wisselend. Veel leerkrachten wisten bij aanvang van het project niet altijd waar ze aan toe waren. Er moest op sommige plaatsen wat weerstand overwonnen worden. Maar die weerstand werd gaandeweg minder, zodra de leerkrachten merkten dat het project voor een deel ook om hun ontwikkeling draait, en dat hun eigen leervraag centraal staat bij de invulling van de deskundigheidsbevorderende activiteiten.

Vakdocent muziekschool

Hoe het gaat, wisselt heel erg per leerkracht en per school. Op de ene school hebben ze zoiets van: 'Oh, kom je dit jaar wéér? Heb ik het niet goed gedaan vorig jaar?' Die voelden zich heel erg op de vingers gekeken. Ik kom kijken of je het goed doet. Dat is natuurlijk helemaal niet zo, maar zo wordt het soms wel ervaren.

Bij een andere school word ik vaak aangesproken door andere leerkrachten. 'Wanneer kom je bij ons, ik hoor dat het zo leuk is!' Die zijn heel enthousiast. Ze werken daar niet met de methode, dus ze zitten te springen om ideeën. En ze pakken het ook echt op.

Vakdocent muziekschool

Ik geef ook les op een grote Reformatorische school. Op de deze school zitten de kinderen echt te wachten tot ik kom. Want die vinden echt superleuk dat er actie is. Ze zingen al veel, er wordt zo mooi gezongen daar. En als ik het een beetje draai en duw, dan kun je met de leerlingen geweldige muziek maken.

Ik zit hier op de inhoud. Ik vraag de leerkracht: wat wil je ze echt leren? En wat wil je ze aan vaardigheden meegeven?

Vakdocent muziekschool

Voor beide projecten is er heel veel voorbereidingstijd nodig, omdat je met elke leerkracht en elke groep een individueel traject ingaat. Ik heb elke leerkracht van te voren gevraagd waar ze behoefte aan hadden, of ze liever vanuit de methode Eigenwijs Digitaal werken of juist andere dingen doen. Het is wel fijn om te merken dat het gewaardeerd wordt dat je 'op maat' leerkrachten coacht.

4.1.1 DE MUZIEKLESSEN / AMV-LESSEN

De muzieklessen zijn voor veel scholen en leerlingen een welkome afleiding. Er is zowel waardering voor de muzieklessen door de muziekdocent, als de lessen die de muziekverenigingen verzorgen. Zeker de AMV-lessen binnen de projecten voegen kwalitatief iets toe aan het muziekaanbod op school.

Het is soms nog wel even zoeken naar de vorm voor de leerkracht: wel meedoen of niet meedoen, wat bereid je voor?

Orkest

Wij nemen instrumenten mee de klas in, daar maken wij een mooi verhaal van. Dat doet onze dirigent altijd, die is daar bedreven in. Slagwerk, hout en koper, dat zijn de drie lessen. En we laten de instrumenten zien, voelen, blazen en vertellen een stukje achtergrond, een beetje spelenderwijs. Dat is het eigenlijk.

Ik heb niet gehoord hoe leerlingen daarop reageren, vorig jaar deden we dit voor het eerst. En nu is het de tweede keer, we willen er nu eigenlijk iets meer mee gaan doen.

Vakdocent muziekschool

De inzet van de leerkracht maakt heel veel uit. Een juf die ondertussen schriftjes nakijkt straalt iets anders uit dan de juf die in de kring zit en meedoet.

Vakleerkracht muziek

Iedere klas gebruikt de instrumenten en dat is bij de één wat meer en bij de ander wat minder. Bij sommige groepen merk je dat de collega's heel enthousiast zijn, het heel veel doen en er tijd voor vrijmaken. Sommigen lukt dat wat minder, maar ze vinden het wel leuk en soms zien ze van oh, dat kunnen we ook nog gebruiken. En dan doen ze dat. Mijn collega's zijn heel enthousiast, maar het is gewoon tijdgebrek, dat het soms niet lukt. Met alle toetsen, cito's, rekenen en taal. Ik sta zelf ook voor de klas, maar ik geef naar mijn zin ook te weinig muziek, omdat al die andere dingen voor mijn gevoel toch voorrang hebben. Daar word je ook op afgerekend. Hadden we een toets voor muziek, dan gingen we daar gewoon veel meer voor doen. Want dan moet het. En nu kàn het, zal ik maar zeggen.

School

Bij de AMV-lessen zie je helemaal dat ze veel leren. Ik heb vroeger ook zelf AMV-lessen gehad. Je leert snappen hoe een muziekstuk in elkaar zit. En die AMV-lessen worden het jaar erna vervolgd met de muziekinstrumenten. Dat is een goede combinatie, en de goede volgorde. Het is wel jammer dat de leerlingen dat straks gaan missen, want wij kunnen dat gewoon niet bieden op school. Daarvoor zullen de leerlingen straks naar de muziekschool moeten.

4.1.2 MUZIEKMETHODES

Voor de scholen zijn er een aantal muziekmethodes beschikbaar waar men zelf aan de slag kan, zoals Eigenwijs Digitaal en Meer met Muziek. Leerkrachten kunnen (desgewenst) onder begeleiding van de muziekdocent zelf met de activiteiten in de methode aan de slag.

Deze methodes zijn het fundament van de doorgaande leerlijn muziek: er staat per leerjaar in beschreven wat leerlingen moeten 'kennen en kunnen', en dat is per leerjaar op elkaar afgestemd. Dat betekent echter wel dat de implementatie van een doorgaande leerlijn muziek een aantal jaren in beslag neemt.

Vakleerkracht muziek

Leerkrachten geven zelf ook aan: wat wil ik nou leren, wat past er bij mij? En nu wij Eigenwijs Digitaal hebben probeer ik wat meer te sturen: 'We gaan een methodeles doen zodat je ook goed weet hoe het werkt.' Maar door een duo-les merken ze: het is eigenlijk heel makkelijk. Ik kan het ook! Als het op instrumenten aankomt, vinden ze het lastiger. Daarom is het ook wel fijn dat ze in de methode aan kunnen klikken: het wordt voorgedaan, doe maar na. Die methode zorgt ervoor dat de leerkrachten er op eigen houtje mee kunnen werken, en dat er ook een lijn in zit. En dat je dus ook met relatief weinig voorbereiding toch een goede muziekles neer kan zetten.

School

We hebben de methode Meer met Muziek van Driestar Educatief. Dat combineren we met het project SamSam, en daar krijgen we een goede begeleiding in. We hebben een vakdocent, zodat de methode goed uit de verf komt. Want een goede methode aanschaffen, dat lukt ons wel, maar er zijn ook leerkrachten die vastlopen in het gebruik maken van die methode. Nu dringt het wèl door. Die methode is zo breed. Het gaat niet alleen om zingen, maar het gaat ook om muziek maken, muziek luisteren, en bewegen. Ik geef les in groep 8, daar moeten de kinderen een partituur schrijven en uitvoeren. Dan ben je op een goede manier bezig om een heel muziekstuk te beluisteren en te ontrafelen.

Vakleerkracht muziek

Het belangrijkste is de methode Eigenwijs Digitaal. Daar zit een hele goede opbouw in. Er zitten lessen in die heel leuk zijn, maar ook heel goed in elkaar zitten. Dan is het handig dat ik als muziekdocent er wat meer verdieping in kan geven, en kan laten zien wat je er allemaal mee kan doen. Bij de kleuters help ik dan bijvoorbeeld mee om in het thema te kijken, welk lied past daar nou bij? Soms halen we die uit Eigenwijs Digitaal en soms uit andere methodes.

Vakdocent muziekschool

De scholen zijn nog maar net met die methodes begonnen, we zijn nog maar twee jaar bezig. Dus als je in groep zeven zit dan heb je de eerste vijf jaar al gemist. Met name de methode Meer met Muziek is heel stevig theoretisch onderbouwd. Als je daar een stuk van mist dan haak je al snel af, want zo'n methode is gebaseerd op acht jaar muziekonderwijs. Daar zijn al die leerlijnen aan gekoppeld.

4.1.3 DE DUO-LESSEN

De leerkrachten zijn heel blij met de duo-lessen. In een duo-les worden er tussen de muziekdocent en de leerkracht leerdoelen gesteld, en afspraken gemaakt hoe en in welk tempo dit kan worden gerealiseerd. Het proces van leren vaardigheden opdoen staat hier voorop. De muziekdocent coacht de leerkracht hier in. Leerkrachten leren op deze manier hoe zij een les kunnen (vorm)geven, en velen stappen zo langzaam maar zeker over hun handelingsverlegenheid heen.

School

De les wordt samen met de muziekdocent vooraf besproken, van: 'Wat zullen we gaan doen, wat vind je prettig? Vind je het fijn dat jij iets doet en dat ik meekijk, of dat we het samen doen, of dat jij de les doet en dat ik kijk en dat je dan feedback krijgt?' En dat wordt verder opgebouwd. In het begin was het meer van: 'ik geef les en dan kun je eens kijken, en probeer het dan zelf'. Dat is nu wel anders.

Wat de leerkracht uit zo'n duo-les oppikt? Toch wel wat meer zelfverzekerd zijn rondom muziekonderwijs. Dat ze gemakkelijker zo'n les geven. Het helpt ook dat je kunt zien hoe een muziekdocent dat doet. En een stukje organisatie, van hoe doet iemand dat? Een goede muzikles op school moet natuurlijk heel sprankelend zijn, maar het moet ook heel strak zijn- anders wordt het een chaos. Als je dat een paar keer goed ziet, en dat op een goede manier doet, dan heb je daar echt wat aan.

School

Je mag zelf weten wat je wil. De muziekdocent heeft bij mij in de les ook wel eens alleen maar geobserveerd, en daarna spraken we het na. Maar je kan ook een les samen inrichten. En er zijn ook lessen waarin ik naar de muziekdocent kijk. Zo bouw je het eigenlijk op. De muziekdocent probeert ons zeker verder te brengen. In het begin doet ze het alleen, dan moet je echt alleen maar kijken, kijken. En later word je losgelaten. Dat wordt goed gecoacht. En dat zijn geen losse lesjes, nee- dat zijn echt intensieve lessen.

School

Je kunt zelf zo'n les die je geleerd hebt nog eens een keer uitvoeren, of iets wat erop lijkt. Ik kan niet zo hoog zingen, en de muziekdocent trekt mij over de streep van: we gaan het samen zingen. En als zij er dan naast staat, dan is dat goed te doen. Ik heb pas een liedje aangeleerd waarvan ik dacht, hoei, spannend. Maar ik doe het wel met mijn klas. Ik zocht vroeger liever een liedje op dat de kinderen met de band mee kunnen zingen, dan zingen ze veel hoger en mooier, dacht ik. Maar ik weet nu hoe ik dat zelf kan doen. Ik vind nog steeds niet dat ik mooi kan zingen, maar het is leuk om het te proberen.

Ook de vakleerkrachten muziek van de scholen verzorgen duo-lessen in samenwerking met de muziekdocenten van Muziekschool Barneveld, voor de collega-leerkrachten van hun eigen school. De vakleerkrachten zijn zich erg bewust van het doel van de duo-lessen: dat de leerkrachten uiteindelijk ook zelf muzieklessen kunnen geven. Daar is wel inspanning voor nodig, vanuit de leerkracht.

Vakleerkracht muziek

Wij geven de lessen, en van de acht lessen zijn er drie lessen die we echt samen met de leerkrachten geven. Dus ze kijken eerst een beetje de kunst af. En vervolgens geven we de lessen samen. Het is de bedoeling dat de leerkrachten uiteindelijk zelf de lessen gaan geven. En sommigen doen dat, en sommigen niet. Dat weet je van tevoren.

Vakleerkracht muziek

Het is soms toch een beetje achterover leunen voor de leerkracht, maar het is natuurlijk de bedoeling dat ze zelf meer gaan doen. We hebben het wel eens gehad over een iets andere opzet. Om de week een les, en tussendoor een opdracht geven. Met de bedoeling dat de leerkrachten ook zelf dingen gaan verzinnen, die ze dan de volgende keer laten zien. En wat langer doorgaan met de lessen, dat zou echt het mooiste zijn. Maar dat is praktisch lastig te realiseren. Het is voor de school handiger om aaneengesloten lessen te geven.

De muziekdocenten die zijn verbonden aan Muziekschool Barneveld, zien wel een zekere voortgang in de vaardigheden van de leerkrachten. Dat gebeurt met kleine stapjes, maar niettemin gestaag.

Een heel belangrijk aspect daarin is dat de leerkrachten zelf aangeven wat zij moeilijk vinden en waar zij aan willen werken. De muziekdocent kan zo coaching op maat bieden. Die afstemming met de leerkracht is heel belangrijk.

Vakdocent muziekschool

Het is het fijnst als een leerkracht durft te benoemen wat hij lastig vindt. Dan kun je erop inspelen. Een juf op een school dat met Eigenwijs Digitaal werkt, gaf aan: 'Die les kan ik wel. Maar als het over ritme gaat dan haak ik af. Dat vind ik heel eng.' Als iemand zo iets zegt, dan is dat zo fijn. Dan weet je precies waar je het over kan hebben. Hoe preciezer iemand aan durft te geven wat hij moeilijk vindt, hoe beter. Dan heb je een samenwerking. Maar als iemand achter in de klas blijft zitten en later alleen het formulier gaat invullen, dan heb je geen gesprek.

Vakdocent muziekschool

Er is een verschil tussen de muzikale leerkrachten en de leerkrachten die er moeite mee hebben. Die niet goed ritmisch zijn, een toon niet goed kunnen zingen, en die überhaupt een beetje onzeker over hun eigen stem zijn. En er zijn muzikale leerkrachten die er wel voor open staan, maar die het ook spannend vinden als ze een duo-les moeten geven. Die gaan er helemaal voor. Er komen erg leuke lessen uit. Een les die in het thema is, en met allerlei onderdelen erin: muziek luisteren, een nieuw liedje aanleren. Ze gebruiken instrumentjes, ze proberen iets ritmisch te doen, ze proberen op de maat te lopen, hoog, laag: daar zijn ze allemaal mee bezig.

Vakdocent muziekschool

Leerkrachten zijn nog niet altijd bewust bezig met 'ik heb dit doel, en daar heb ik dit en dit en dit voor nodig.' Die stapjes hebben ze nog niet helemaal gezet, maar ze hebben het nu wel in grote lijnen helder. Van: 'In de kleuterbouw moet ik veel meer maatgevoel oefenen, een loop op de maat, daar moet ik met hoog en laag aan de slag, niet te grote sprongen.' Dat soort dingen.

4.1.4 KIDS IN CONCERT

Kids in Concert is voor de meeste kinderen een geheel nieuwe, maar onvergetelijke ervaring. Spelen op een echt podium, met een echt orkest, voor een groot publiek. Dat maakt indruk.

Vakleerkracht muziek

We hadden pas met groep 5, de AMV-groep, Kids in Concert gehad. We zongen allerlei liedjes, begeleid door het orkest. En we hadden ook wat eigen liedjes, die zongen en speelden we op het klokkenspel en boomwhackers. Dus het was een heel vol programma. Ontzettend leuk en een heel aardig niveau. De ouders zijn ook heel enthousiast. Het klinkt ook al heel snel zo professioneel, als het allemaal gelijk gaat, en met mooie instrumenten. Dat vinden ouders heel leuk. Daar

doen we ook ons best voor. Met Kids in Concert zijn ouders echt onder de indruk. Maar goed, zo groots hoeft het natuurlijk niet altijd. Het kan ook gewoon wat kleiner.

Vakleerkracht muziek

Ik vind Kids in Concert altijd een hoogtepunt van het hele project. Een mooie afsluiting om met de kinderen het hele jaar aan het werk te zijn, en ergens naartoe te werken. Toen we bij Kids in Concert met de hele groep de mineurversie van Vader Jacob aan het spelen waren, dacht ik: 'Wow, daar doe je het gewoon voor.' De kinderen hebben echt enorm genoten. Het is fantastisch om zo'n concert neer te zetten en er met zijn allen te zijn. Iedereen weet wat hij moet doen, en de juffen van de eigen klas waren heel gemotiveerd om mee te helpen en goed op te letten of iedereen mee deed.

Vakdocent muziekschool

Wij hadden een aantal liedjes ingestudeerd, die gingen we met het orkest spelen en zingen, dat was superleuk. Er was hard geoefend, en teleurstellend was dan ook dat maar de helft van de klas er was. Dat was heel jammer. Er waren drie jongens, de rest meiden. En die zongen de longen uit hun lijf. Die gingen er helemaal voor. En de jongens, die stonden er maar. Maar toch: er gebeurt iets op dat moment. Alleen al dat je op een avond daar bent met die kinderen, met zo'n orkest, met al die ouders in de zaal. Ze moesten toch wel even iets laten zien. En dan op een echt podium, hartstikke leuk. De volgende dag moest weer in de klas zijn. Al die kinderen hadden slaperige kopjes. Maar je zag dat er iets was gebeurd. Er kwamen talenten bovendien. Er waren kinderen waarvan je het misschien niet direct zou verwachten, maar die wèl iets fantastisch hadden gedaan. Die je kon zeggen van 'hé, top. Geweldig gedaan!'. En dan zie je ze groeien.

De inbreng van de orkesten bestaat, naast een of meerdere kennismakingslessen op school, uit de muzikale begeleiding van de klassen tijdens Kids in Concert. De opzet van Kids in Concert is grofweg: de orkesten spelen een deel, de leerlingen spelen een deel, en het grootste deel wordt gezamenlijk gespeeld. Op die manier kunnen de orkesten ook aan het publiek - leerlingen, ouders, belangstellenden - laten zien en horen wat zij in huis hebben.

Helaas haalt men er niet de ledenaanwas uit waarop men vooraf had gehoopt. Maar het samen spelen met kinderen voor een zaal enthousiaste ouders maakt heel veel goed.

Orkest

We begeleiden de kinderen in een aantal liedjes. Kinderen vinden het leuk om te merken dat je begeleid kunt worden door violen en fluiten. En dat je met zo'n grote groep dan ook nog samen kunt spelen, dat is natuurlijk het ultieme doel. Die ouders die vinden dat echt helemaal geweldig.

In het begin spelen wij iets, en dan spelen de kinderen hun eigen dingetjes met die boomwhackers en die xylofoontjes, dat hebben ze op de school allemaal al ingestudeerd. En dan spelen wij gezamenlijk die drie liedjes. En het is echt heel leuk om te doen. Wij genieten daar zelf ook heel erg van. Toen wij vorig jaar klaar waren met de uitvoering, zeiden we tegen elkaar: zoveel lawaai! Echt, 125 kinderen die dan allemaal zingen. En je probeert - en dat is nog wel een uitdaging, hoor - om er ook nog een beetje er boven uit te spelen. Maar de kinderen zijn allemaal enthousiast. Ze gaan gewoon met ons mee met de muziek, en helemaal niet zenuwachtig of wat dan ook. Het ging heel goed.

Orkest

Kids in Concert hebben we drie of misschien wel vier keer gedaan. De kinderen reageren super enthousiast. Die vinden het geweldig, zeker als je iets herkenbaars speelt. We hebben wel eens wat van Frozen gespeeld, dan staat er geen kind stil. Die vinden dat helemaal mooi. Dat merk je, dat is hartstikke leuk. Wij vinden dat zelf natuurlijk ook kicken. En als je dat dan ziet, al die blije mensen... dan denk je: dan doen we volgende week een open repetitie. Dan zal het lokaal wel te klein zijn. Maar dat valt tegen. Dus wat je er uiteindelijk uithaalt, daar hoef je het niet voor te doen. Dan kun je er net zo goed mee stoppen. Maar dat alle kinderen ooit een keer met onze vereniging samen hebben gespeeld, dat vinden wij fijn. En dat geldt ook voor de ouders. We hebben binnen de vereniging wel eens gecheckt van: 'we halen er geen nieuwe leden uit, zullen we maar stoppen?' Als je het technisch bekijkt, kost het alleen maar tijd en geld, dus waarom zou je

het doen. Maar het is wel een maatschappelijke functie, en wij vinden het heel leuk. Want je merkt hoe enthousiast kinderen zijn. En het is natuurlijk totaal anders, een fanfareorkest, dan zitten we daar met 30 of 40 man. Je kan ook een cd'tje aanzetten. Dat is niet te vergelijken.

Orkest

Kids in Concert is prima gegaan. We hebben een muziekstuk met een verhaal, en we spelen wat zelf. De kinderen spelen ook paar een eigen liedjes met hun eigen instrumenten. Dan zit die zaal vol met ouders. Altijd hartstikke gezellig. Maar het is heel lastig te meten wat je daar nou aan overhoudt. Dus ik heb liever dat een paar kinderen vanuit die schoolklas geïnteresseerd raken in onze vereniging, dan dat zij muziek gaan genieten op zo'n avond. De week daarna krijg je wel eens een reactie of een aanmelding. Maar dat zijn er dan misschien één, of twee.

4.1.5 DE MUZIEKWORKSHOPS VOOR LEERKRACHTEN

Leerkrachten hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan verschillende nascholingscursussen, zoals het bespelen van een muziekinstrument, liedbegeleiding of zang.

Over het algemeen worden deze workshops goed gevolgd en is men er wel enthousiast over. Toch is er ook een deel dat hier wat minder het nut van inziet; zij hebben voldoende aan de coaching van de muziekdocent op school en minder behoefte aan het aanleren van extra muzikale vaardigheden. Zij hebben juist meer behoefte aan een verdieping van muziekonderwijs in de school of het verder beheersen van de muziekmethode, c.q. de doorgaande leerlijn.

Vakleerkracht muziek

We hebben ooit samen met alle muziekdocenten een workshop verzorgd. We hebben eerst dingen verteld over alle domeinen van muziek. En daarna zijn we met de hele groep van basisschoolleerkrachten aan de slag gegaan, om te laten zien: nu gebruiken we dit domein, en nu doen we dat. Ze hebben samen met ons een lied ingestudeerd en daarna zijn we in groepjes gegaan en konden ze rouleren. Bij het ene groepje zijn dansen aangeleerd, en bij het andere groepje hebben we akkoorden en melodieën op de klokkenspellen gespeeld.

Ik probeer alle workshops te bezoeken, zodat ik ook weet wat mijn collega's meekrijgen, en dat ik daar ook weer dingen van kan laten zien. Als ik dat dan in de klas inzet, kunnen ze het vaak ook wel overnemen. Dat werkt wel.

School

Ik heb een aantal workshops gevolgd. Dat was heel leerzaam, heel veel doen. Het is heel goed ter opfrissing. Want je doet veel dingen, maar dan wordt ook weer even benoemd waarom je het doet. Dus die laag daaronder. En je wordt je er weer van bewust dat je heel veel zingend kan doen. Die workshops zijn heel mooi vormgegeven, echt niet saai.

Vakleerkracht muziek

Een aantal collega's hier heeft gitaarles en keyboardles, om zichzelf muzikaal nog wat verder te ontwikkelen. De een vindt die muziekworkshops wat interessanter dan de ander. Maar het zijn wel dingen die de leerkrachten helpen. Het is leuk dat na schooltijd een aantal mensen muziek maakt met elkaar. We kunnen zelf met een viering iets spelen, en we hebben als collega's ook wel eens samen een lied gezongen, 2 of 3 stemmig. Dat is zo leuk om te doen. Dan maken we elkaar ook een beetje enthousiast voor muziek.

Vakdocent muziekschool

De cursus liedbegeleiding is een mooi project. In de tien weken dat we bezig zijn geweest zie je de leerkrachten groeien in vaardigheid en vrijmoedigheid om te zingen en te spelen.

School

De ervaring hier met de ZingeS-lessen en de muzieklessen is heel positief. Maar de workshops voor de leerkrachten worden op onze school niet als zeer waardevol ervaren. We gaan er wel heen, en we willen er ook wel wat mee, en op de dag zelf denk je ook wel van 'Oh dat is een leuk liedje' of 'Dat is een leuke manier, die ga ik gebruiken'. Maar er zitten ook dingen bij dat we denken van: als we met een paar mensen eens goed naar de methode zouden kijken en ons daarin zouden verdiepen, dan hadden we ons nuttiger gevoeld.

Ik vind dat we er wel heen moeten gaan, want het wordt aangeboden. Het is het hele complete pakket waar we voor ingestapt zijn. Maar als ik zie hoe wij het ervaren en wat het oplevert, dan denk ik dat we daar het minst mee doen.

We hebben dan ook niet ingeschreven voor het facultatieve aanbod. De extra scholing buitenaf is voor ons niet passend.

4.2 DE OPBRENGSTEN

De muziekprojecten hebben voor een heel groot deel bijgedragen aan de versterking van muziekonderwijs in de school. Muziek staat meer en nadrukkelijker op de kaart.

Leerlingen zijn enthousiaster voor muziek geworden, en hebben op gebied van muzikale vaardigheden sprongen vooruit gemaakt. De leerkrachten zijn gemotiveerder en zeker ook vaardiger geworden. Een andere belangrijke opbrengst is dat leerkrachten meer zelfvertrouwen hebben gekregen in het geven van muziek, ook de handelingsverlegenheid en de 'drempel' om aan muziek te doen is significant gedaald.

De orkesten halen niet de beoogde ledenaanwas uit het project. Niettemin is men over het algemeen zeker te spreken over de opbrengsten: men genereert meer naamsbekendheid, en over Kids in Concert is men enthousiast. En dat leidt tot nieuwe ambities: meer van betekenis te kunnen zijn in en voor het onderwijs, tijdens en na schooltijd.

4.2.1 ALGEMEEN

Vrijwel iedere deelnemende schooldirecteur, leerkracht, vakleerkracht en muziekdocent ziet dat er echt resultaten zijn geboekt met de muziekprojecten in het onderwijs. De grootste winstpunt voor de scholen zit er in dat muziek weer op de kaart staat en dat er kwalitatief goed muziekonderwijs wordt gegeven - door de (vak)leerkracht en/of de vakdocent. Het is echt een verrijking gebleken voor de school. Muziekonderwijs heeft een duidelijke positieve impuls gekregen. Wel is het zaak om dit als school vast te houden.

School

In alle klassen krijgen we nu kwalitatief goed muziekonderwijs. We kunnen nu een schoolkoor beginnen, we kunnen een orkestje maken, in de bovenbouw kunnen de kinderen kennismaken met verschillende muziekinstrumenten - dat past allemaal binnen dat concept. En daarbij maken we natuurlijk heel dankbaar gebruik van de muziekschool omdat we die kennis gewoon niet zelf in huis hebben. Zo simpel is dat.

School

Ik ben er het meest tevreden over dat muziek weer een plek heeft gekregen in de school. Daar gaat het om. En dat ik zie dat kinderen daar plezier aan beleven. En dat ook de kwaliteit van het muziekonderwijs is verbeterd, al is daar nog wel een slag te slaan. Er is een basis gelegd. Nu moeten we doorgaan. Er is in geïnvesteerd, en ik denk echt dat als je nu doorpakt, dat het dan goed gaat. Als we dat niet doen, dan hebben we het weer verloren.

Maar ik kijk alleen naar deze school, en ik ben toevallig enthousiast voor muziekonderwijs. Je moet wel een beleid hebben dat dat ondersteunt. Hier op school is dat wel, maar binnen onze stichting met veertien scholen ligt dat divers. Dus ik kan niet zeggen dat elke school dat op dezelfde wijze zal doen.

School

De grootste winst is dat de waarde van muziek zo duidelijk wordt. Het wordt duidelijk hoe mooi het is. Maar het wordt ook duidelijk hoe frustrerend het is om hier niet zelf structuur en vorm aan te kunnen geven.

Muziek staat hier op de kaart. Als ik nu ouders spreek, en die vragen 'wat doen jullie aan culturele vorming?', dan ben ik er heel trots op dat ik kan zeggen: 'Wij doen structureel aan muzieklessen. AMV-lessen in groep 5, en korte lessenseries in de andere klassen. Dus elk kind krijgt ergens in zijn schoolloopbaan echt een stevig fundament.' Dat vinden ouders fantastisch, dat is soms voor hen ook een reden om voor deze school te kiezen.

Je ziet ook dat de kinderen gelukkig worden. En wat het ook gebracht heeft: leerkrachten voelen zich niet meer schuldig dat zij het eigenlijk allemaal zelf zouden moeten doen. Zij worden ontlast door de professional. Dat heeft het ook gebracht, een stukje ontspanning.

School

Waar ik het meest tevreden over ben? Er is meer bewustwording ontstaan. Je doet heel veel met muziek, vooral in de onderbouw. En je borgt waar je mee bezig bent. Je werkt aan een basis, en je weet dat dat weer voordelen heeft voor de toekomst.

Vakleerkracht muziek

Sinds het SamSam project staat muziek mooi op de agenda en staat het ook vast in het rooster van de klassen. Dus het is echt een vast onderdeel van de week. En dat is heel positief.

Vakleerkracht muziek

We hebben de kinderen zoveel mee kunnen geven. Want het is heel erg goed voor ze, om zo met muziek bezig te zijn. Om zoveel hersenfuncties tegelijk te gebruiken. Het enthousiasme dat je bij ze losmaakt, is voor mij wel de belangrijkste drijfveer om dit muziekproject te doen.

Vakleerkracht muziek

Ik ben er het meest tevreden over dat kinderen en collega's zo enthousiast zijn, dat ze het leuk vinden. Met kerst bijvoorbeeld, willen alle groepen iets met de instrumenten doen, en daar help ik daar bij. Daar gaan alle collega's zelf mee aan de gang. Als een collega gaat trouwen dan doen we samen een lied met van instrumenten.

Dan denk ik, ja, dat is echt een meerwaarde. Daar is echt heel veel mee gebeurd. En natuurlijk kan het allemaal meer, maar we hebben muziek echt op de kaart gezet.

Vakdocent muziekschool

De meeste leerlingen zijn heel enthousiast over muzieklessen. En heel veel leerkrachten zijn er ook enthousiast over geworden, weten de weg in de methodes. Ze weten hoe ze dat in kunnen zetten. Daar ben ik wel heel blij mee.

Vakdocent muziekschool

Wat er overblijft is moeilijk te meten. Wellicht enthousiasme en een paar nieuwe handvaten om muziekles te geven.

Wat ook positief wordt ervaren: de scholen beschikken nu over een goed instrumentarium waarmee men de muzieklessen kan geven. En daarmee kan men heel goed uit de voeten.

Vakleerkracht muziek

Elke school die meedoet, heeft een eigen instrumentarium gekregen. Dat is echt heel goed voor elkaar. Ik ben gewend van eerdere projecten, dat ik altijd moet sjouwen met instrumenten. Maar dat hoeft dus niet meer. Dat is echt heel fijn. We hebben voor iedere school 20 klokkenspellen, een stuk of zes grote xylofoons - tenor, alt en sopraan - en metallofoons. En een hele kist vol met percussie, van alles wat. Er is genoeg, zodat we ook groepjes kunnen maken en door kunnen wisselen in de klas. Dit najaar zijn de boomwhackers erbij gekomen. Ook dat hebben we uitgebreid: we kwamen er achter, dat als we boomwhackers hebben, dat het ook wel fijn is als je er 30 hebt. Dan heeft iedereen er eentje. Op een gegeven moment hebben we ook de diatonische tonen erbij gehaald, zodat je ook alle toonsoorten kunt spelen.

School

Toen we begonnen hebben we samen met de muziekschool een basispakket muziekinstrumenten aangeschaft. We hadden voor ons idee best wel een gevulde muziekkast, maar dat was echt niks vergeleken met wat we nu hebben. We hadden wat sambaballen, trommels, tamboerijnen. Maar we hebben nu echt instrumenten voor een hele groep. We kunnen nu met z'n allen met klankstaven en boomwhackers aan de gang. En nu weet iedereen ook hoe je er mee kan werken. Je kan met zo'n boomwhacker wel een beetje op je hand gaan slaan, maar wat kun je er allemaal voor verschillende geluiden uit halen? En dat is ook wat je in de lessen leert. Dat je er ook daadwerkelijk iets leuks mee kan doen, en op niveau. Ik heb bijvoorbeeld geleerd hen allemaal tegelijk te laten spelen, ik had niet gedacht dat groep 3 dat kon.

4.2.2 WAT IS ER BEREIKT BIJ DE LEERLINGEN?

Op de scholen ziet men niet alleen het plezier dat de leerlingen beleven aan het maken van muziek. Men ziet ook dat zij echt vorderingen maken. Het verschil in muzikale vaardigheden met pakweg twee jaar geleden, is aanzienlijk.

School

Ik zie hoe enthousiast kinderen zijn. Niet alleen groep 4, of groep 5 met de AMV-lessen. We hebben ook kennismakingslessen gedaan op de viool. Eén van de ouders is violdocent, daarmee hebben we een cursus van 5 of 6 lessen aan de kinderen geboden. Misschien gaan ze er daarna wel mee verder. Dat zou geweldig zijn. Maar ook de kwaliteit neemt toe. Als je ziet, aan het einde van groep 8, hoe er bij de eindmusical gezongen wordt, dan denk je van: nou, dat was tien jaar geleden wel anders. Echt een verbetering. Kinderen durven veel meer en hebben ook veel meer mee gekregen om dat te kunnen.

School

De doelen van de lessen staan natuurlijk in de methode, en daar probeer je je wel aan te houden. Bijvoorbeeld, daar wees de muziekdocent ons ook op, een ritme klappen. Je moet de leerlingen ook echt leren luisteren, dat ze niet zomaar iets doen. Maar ook het gebruik van muziekinstrumenten, hoe je die vast moet houden. Het is niet alleen maar aanrromelen, maar ook vaardigheden aanleren. Daar wordt echt aandacht aan besteed.

School

Als ze met muziekinstrumenten bezig zijn, en zingen, en soms ook nog klappen en gebaren maken, dan zie je de leerlingen trots zijn als dat lukt. In het begin van de les vinden ze het heel leuk om gebaren te verzinnen. En vervolgens komt er een muziekinstrumentje bij. Eén groepje neemt dan de zang op zich, een ander groepje de beweging, de volgende doet de bodypercussion en het vierde groepje de muziekinstrumenten. Maar eigenlijk maakt het ze niet uit wat ze doen, ze vinden het alle vier leuk. Soms geven ze ook spontaan applaus aan de rest die het goed doet, en dan denk ik: dat is mooi, ze zien ook de kwaliteit van de anderen.

School

Ik stapte een keer bij groep 3 naar binnen en dan zie je 27 kinderen ongeveer perfect zingen en meespelen. En dan denk ik: 'Woh, groep 3! Hallo!' Dat kan dus, als je de goede spullen hebt en het op een goede manier aanbiedt. Dan kun je kinderen op een veel hoger niveau dingen laten doen. Want de leerlingen kunnen het wel aan, alleen wij, leerkrachten, moeten die gelegenheid en de spullen hebben.

Ik zag drie groepen kinderen bezig zijn: de een met de klarinet, de ander met een viool, en nummer drie met een keyboard. Gewoon heerlijk een halfuur bezig zijn. Kinderen die nog nooit een klarinet in handen hebben gehad, maar dat nu ervaren hebben. En wie weet ooit een keer roepen van: 'Op de basisschool heb ik dat ding toen al een keer geprobeerd, dat vond ik hartstikke leuk, dat ga ik nu doen.' Dat soort vonkjes.

De vakleerkrachten muziek zien de vorderingen en het plezier van de leerlingen natuurlijk ook. Maar zij kijken er met een 'ander', professioneel oog naar.

Vakleerkracht muziek

Als je muziek maakt, dan ben je zo anders bezig. En dan zie je ook dat er bij deze kinderen uit het speciaal onderwijs hele mooie dingen naar boven komen. Dat krijg ik ook wel terug van collega's, van 'Hé, ik zie kanten van kinderen die ik nog nooit heb gezien.' Wat ik ook zie tijdens de lessen, is dat je de leerlingen eigenlijk meeneemt in een bepaalde beleving. Dat stuk fantasie wordt aangesproken, een stukje betekenis wordt gegeven aan muziek. Waar zij normaal heel cognitief bezig zijn, zijn ze nu op een hele andere manier bezig.

Er zijn kinderen met gedragsproblemen, waar je vooral bezig bent met regels. Maar tijdens de muziekles vergeten ze waar zij normaal gesproken mee bezig zijn, dan neem je ze gewoon mee. Dat stuk beleving, dat is heel mooi en het werkt heel goed in zo'n doelgroep. Er zijn weinig andere vakken die zo'n beleving op kunnen roepen. Dit is echt een nieuwe impuls. En dat krijg ik ook wel terug van collega's.

Vakleerkracht muziek

Het meest tevreden ben ik over het plezier tijdens de muzieklessen. Het plezier dat ik zie bij de kinderen, en bij collega's. En ook de dingen die je kunt bereiken met de muziekles. Kinderen leren bepaalde dingen, zoals welke soorten muziek er zijn, maar ze leren ook zelf muziek maken, ze bedenken dingen zelf. Het gaat om het plezier en om het gewoon lekker bezig zijn met muziek.

Ik ben altijd helemaal blij aan het einde van de maandag, mijn 'muziekdag', omdat ik iedere keer weer denk: wat was het ontzettend leuk. We hebben weer van alles beleefd. De kinderen doen over het algemeen zo goed mee. Het is nieuw, ze zijn nieuwsgierig. Het is vooral plezier met- en beleving van de muziek.

Vakleerkracht muziek

Groep acht heeft inmiddels vier jaar muziekles van mij gehad, en ik zie dat de musical verbetert, de zangkwaliteiten, en dat er veel meer in zit. En dat er instrumenten bij gepakt worden, wat de andere jaren niet gebeurde. En ik merk dat groep vijf, die het hele jaar AMV heeft gehad, al veel beter zingt in groep zes. Ze weten meer over muziek, ze pakken het gemakkelijker op. Als ik de klokkenspellen erbij pak of andere instrumenten, dan weten ze hoe ze het vast moeten houden, ze weten nog hoe het werkt, en hoe het zat met hoog en laag. Dus je merkt wel heel veel verschil.

Vakleerkracht muziek

De leerlingen zijn heel erg enthousiast. De instrumenten vinden ze geweldig, maar ze zijn ook wel gewend hoe dat allemaal werkt en ze weten van alle instrumenten ook wel hoe ze het moeten gebruiken. Als je bij de kleuters voor het eerst een instrument laat zien, dan gaan ze er mee rommelen om te kijken: wat voor geluid kan ik hier nou uit halen? Bij de oudere leerlingen zie je dat ze dat al kunnen. Met de klokken spelen bijvoorbeeld, dat hebben we al heel veel gedaan. Dan zie je dat ze dat beheersen, als we een keer moeten oefenen dan snappen ze dat meteen. Dat is wel een vooruitgang.

De vakdocenten muziek van de muziekschool zien het enthousiasme bij de leerlingen ook terug.

Vakdocent muziekschool

De leerlingen zijn enthousiast. 'Oh, leuk, muziek!'. Ze vinden het heel interessant dat het ècht muziek is, bijvoorbeeld als je er ook echte noten bij tekent. Leerkrachten vinden het vaak heel spannend even de boel los laten. Ik vind het juist leuk als dat lukt, een klas op de kop kunnen zetten en daarna ook weer terug. Dat vinden leerlingen ook heel leuk. Ik vraag me soms wel af in hoeverre de leerlingen kunnen benoemen wat zij geleerd hebben. Ik probeer het wel altijd zelf te benoemen, van 'hé, hier gaat het over ritme en maat, en we hebben nu ook meer instrumenten gespeeld, weet je wel?' Je hoopt dat die termen een beetje binnenkomen. Ik kan nog niet inschatten in hoeverre dat blijft hangen.

Vakdocent muziekschool

Op het moment dat de leerlingen juichen als je binnenkomt in de klas of je spontaan een knuffel komen geven als je de school binnenloopt, weet je dat je blijkbaar iets goed doet. Gelukkig had ik regelmatig zulke momenten.

Maar soms is het als muziekdocent ook wel eens lastig manoeuvreren in een school, bijvoorbeeld als leerlingen niet durven of kunnen, en zelfvertrouwen missen. Als muziekdocent heb je dan de leerkracht nodig om leerlingen daarin te kunnen duiden, of te begeleiden. Maar ook op scholen waar het instapniveau bij de leerlingen erg laag is, worden er zeker dingen bereikt: leerlingen waarvan je het niet verwacht kunnen op momenten ineens boven zichzelf uitstijgen.

Vakdocent muziekschool

Met de kleuterklas ging ik een liedje zingen. Normaal maken kleuters wel wat geluid, maar niks. Ik kreeg ze niet los. Het was duidelijk te moeilijk. Het instapniveau was heel laag. Dus dan zoek je met de leerkracht: 'Hoe krijg je die kinderen nou aan het zingen?' Dus gingen we meer met geluiden doen, met dierengeluiden of met geluiden op instrumenten, of wind en regen. En een makkelijker liedje. Maar er gaan weken overheen om überhaupt te zoeken wat nou bij deze klas past, en hoe je ze een stapje verder kunt brengen.

Deze kleuterklas had in december een voorstelling. Hoe de juf dat heeft gedaan, echt, ik vind het echt heel knap. Het zingen was belabberd, maar ze zongen wèl. Er kwam zowaar geluid uit! En in de weken daarna dat ik kwam, merkte ik: er is toch een kwartje gevallen. Er was een jongetje waarvan ik ineens hoorde: wat een mooie stem! En dan dacht een ander stoer jongetje toch ook: verhip, dat is wel leuk. Even kijken of ik dat ook kan. Zo zie je wel een verandering. En ja, het is nog steeds trekken en zoeken maar het gaat wel, soms met hééééle kleine stapjes.

Vakdocent muziekschool

We hebben wel wat discussies in de klas gehad. Ik moest er enorm veel discipline in aanbrengen. Ik doe dat nog wel redelijk zacht eigenlijk, maar op een gegeven moment zeg ik het wel als iets niet door de beugel kan. Toen heb ik ook voor het eerst van mijn leven iemand uit de muziekles gestuurd. Daarna hebben we met die leerling gesproken. Hij zei: 'Ik kan dit niet.' Dat was een jongen die eigenlijk heel erg slim is, die altijd alles wel kan, maar hij voelde zich heel onzeker bij muziek. Het was te moeilijk voor hem. En ik zei: 'Ja, dat klopt, maar daar ben ik voor. Ik kan je helpen.' Zo kun je een heel gesprek voeren.

Vakdocent muziekschool

Ik denk dat het project heel hard nodig is. Juist voor kinderen die denken dingen niet zo goed te kunnen, maar ineens fantastisch blijken te kunnen zingen. Ik zeg wel eens tegen een leerkracht, van joh, weet je wel dat die leerling supergoed zingt? Nee, dat had deze nooit verwacht. Dus dat is heel waardevol. Dat kinderen die niet opvallen ineens een heel ander talent blijken te hebben. En andere kinderen juist een keer iets moeilijk vinden.

4.2.3 WAT IS ER BEREIKT BIJ DE LEERKRACHTEN?

Veel leerkrachten zijn onervaren en onbekend met het geven van kwalitatief goede muzieklessen, of er is een zekere handelingsverlegenheid. Muziekles, wordt opgemerkt, is dan ook niet de 'corebusiness' van de leerkracht, het komt er vaak bovenop. Veel leerkrachten hebben op de Pabo wel lessen gehad over het geven van muziek, maar dat is vaak al lang geleden.

De muziekprojecten beogen ondermeer dat de leerkrachten die muzikale vaardigheden weer versterken. Zij hoeven geen muziekexperts te worden, als zij maar gebruik maken van de middelen en mogelijkheden die er zijn. Daar helpen de duo-lessen en de muziekmethodes bij; en te zien is dat dat zo gaandeweg zijn vruchten afwerpt.

School

Er zijn natuurlijk leerkrachten die niet zo'n gevoel voor muziek hebben. En dan moet je kinderen onderwijzen in zaken als ritme en tempo. En hoe ga je om met de muziekinstrumenten? Het is natuurlijk al een hele chaotische les, je moet heel gestructureerd zijn. Als je geen noten kan lezen als leerkracht, dan zit je al. Dan zie je open noten - dichte noten - wel een stokje - geen stokje, achtste noot...

School

Ik vind het versterken van leerkrachtvaardigheden het belangrijkste. Ik denk dat je daar ook de meeste winst behaalt, want die leerkrachten moeten het uiteindelijk ook gaan doen. En ook al is het nooit zo goed als bij een muziekvakdocent, toch hebben ze wel iets mee gekregen. En daar moet je vooral op focussen. Die duo-lessen, dat is een gouden instrument - om maar even in muziktaal te blijven.

School

Je hoeft zelf niet mooi te zingen om de kinderen te laten zingen. Dat denken we allemaal wel, maar dat hoeft helemaal niet. Zeker niet met de middelen die we nu hebben. Vroeger wel, dan moest je blokfluiten en voorspelen. Of je had een singletje waar de muziek op stond, met op de ene kant het liedje met tekst en op de andere kant zonder tekst. Dat had je dan als hulpmiddel, en voor de rest moet je alles zelf doen.

Als je ziet wat er nu allemaal aan middelen zijn om het er een goede manier te doen, zonder dat je zelf heel veel van die skills hoeft te hebben... Je hebt wel de didactiek nodig en je moet weten hoe je het kinderen aanleert, maar je hoeft het niet perse zelf te kunnen. Dat maakt de drempel lager.

School

Het enthousiasme waarmee de muzikjuf het aanpakt is geweldig. Leerkrachten zijn enthousiast bezig, je ziet nu ook veel meer muziek in de weeksluiting. Normaal was het: zing een liedje, of playback een liedje. Maar vooral de muziek die in de school kwam. Dat de hele klas precies hetzelfde deuntje op die klankstaven kan spelen, dat is echt geniaal om te zien. Dat hadden we niet verwacht.

De leerkrachten die nog niet aan de beurt waren, hadden wel zoets van: oh, wat leuk, dat wil ik ook. Ik zie daar wel enthousiasme. Dan gingen ze zelf vast een beetje in de muziekmethode zoeken. Er is nu een stimulans om daar ook echt wat mee te doen, en te willen leren, en te zeggen: ik wil die skills weer krijgen. Het wordt je makkelijker gemaakt door die digitale methode, dus je kan ermee aan de slag zonder je heel erg te moeten verdiepen. En het is zo leuk, die combinatie met de muziekinstrumenten.

School

Het is heel mooi om samen met de muziekdocent de methode in te duiken. En zij geeft lessen, dat doet ze echt super. De muziekdocent heeft zoveel vakkennis, en ze kan alles ook verantwoorden wat ze doet. Heel leerzaam. Zij pakt de methode erbij, maar ze kan ook dingen goed omvormen. Ze leert ons ook hoe je dingen breder kunt toepassen. Als je die doelen maar bereikt. Je kan het dus op een eigen manier invullen. Je leert om heel handig om te gaan met de methode, dus je kan het veel efficiënter inzetten. Het was eerst wel lastig om dat los te laten omdat je heel weinig kennis had over het muziekonderwijs. En dat kan nu wel. Daar word je gewoon handiger in.

School

De meerwaarde is dat er iets achter blijft op de school. Muziek is een bepaalde kwaliteit, en dat is niet het echte vak van de leerkrachten. Maar ze moeten wèl muziek doen. Dus ik wil graag 'misbruik maken' van dat vakmanschap van de muziekdocent, om in ieder geval dat niveau voor muziek voor leerkrachten op te krikken. En als de muziekdocent na verloop van tijd weg is, dan laat hij in ieder geval iets achter.

En uiteindelijk zijn er ook leerkrachten die uit eigen beweging met de materialen aan de slag gaan:

Vakleerkracht muziek

Ik zie ook, nu die instrumenten er zijn, dat mijn collega-leerkrachten ze ook weleens pakken. Dan kom ik op woensdag muziek geven, en dan mis ik ineens de boomwhackers. En dan hoor ik bij de koffie al: 'Ja, sorry, die heb ik nog in mijn lokaal liggen, want die heb ik gisteren gebruikt!'. En dan denk ik 'Yes!'

Vakleerkracht muziek

Leerkrachten zijn enthousiast geworden, hebben meer houvast gekregen aan een methode. Zij zijn gaandeweg ook gestimuleerd om meer te doen. Ja, ik zie echt wel verschil. Zeker in de onderbouw, daar worden de liedjes uit de methode dagelijks herhaald en gezongen. Ik zie op mijn school wel gebeuren dat ze dat regelmatig even aanzetten. In de kleuterklas hebben ze een liedjesdoos; alle liedjes die ik aanleer geef ik op papier en die gaan de liedjesdoos in. Dagelijks worden er een paar gekozen om weer te herhalen. Dus er zit echt meer muziek in.

De muziekdocenten zien ook dat er bij de leerkrachten veel is bereikt. Leerkrachten hebben geleerd te luisteren naar wat de kinderen kunnen, en zij hebben meer zelfvertrouwen opgedaan.

Maar enthousiasme en motivatie voor muziek is niet minder belangrijk dan perfecte skills, is het oordeel.

Vakdocent muziekschool

Er is zeker wel wat bereikt, als ik puur naar zingen kijk, bijvoorbeeld. Dan zie ik dat er stappen zijn gezet. In beginsel was alles nog op één toon, of heel laag of heel 'opgezegd'. Nu zijn er stemmetjes tevoorschijn gekomen. Je kunt nu tegen zo'n leerkracht zeggen: 'Luister, nu zingen ze met een melodie. Eerst zongen ze van een digibord, hoor je het verschil?'. Ik kan hen wijzen op het duwen van stemmen, op schreeuwen en zingen, en het verschil daartussen. Dat zullen de leerkrachten zeker in hun hoofd houden als ze naar de volgende lessen gaan. Dus ze hebben wel wat geleerd.

Vakdocent muziekschool

ZingeS is een fijn project. Ik vind dit een goed project omdat zingen juist datgene is waarbij veel leerkrachten een drempel over moeten, omdat ze het idee hebben dat ze dat niet kunnen. Door het gewoon te doen in de klas laat je zien dat het (meestal) niet zo moeilijk is als ze denken.

Vakdocent muziekschool

Het is erg fijn als leerkrachten aangeven dat ze met meer zelfvertrouwen en plezier muziekles geven. Daar doe je het voor.

Vakdocent muziekschool

Ik hoop wel dat ik de leerkrachten zo kan enthousiasmeren dat zij het willen doen. Motivatie is het halve werk. Er was een juf, die kon niet zingen en ook geen maat houden. Maar ze was zo enthousiast. Ik denk dan, tja, dat is misschien wel beter dan géén muziekles. Als ze zelf enthousiast zijn, dan gaan ze er wel mee door. Ik hoop dat ik daaraan kan bijdragen. En ook kan laten zien dat het niet heel moeilijk of ingewikkeld hoeft te zijn.

Toch, wordt er gezegd, moeten er niet al te hoge verwachtingen worden gesteld bij de doorontwikkeling van de muzikale vaardigheden van de leerkrachten. Er zit een grens aan wat je leerkrachten kunt aanleren. Ook is het nog maar de vraag of de leerkrachten gemotiveerd zullen blijven voor muziek.

Vakdocent muziekschool

Je hebt met alle vakken, met rekenen en taal, muziek, schilderen en handvaardigheid, gym- daar kun je techniekjes voor aanleren, die je de kinderen kunt laten doen. Maar als je moeite hebt om zelf een liedje te zingen, en je hoort het verschil niet tussen het digibord en de kinderen - dan wordt het toch wel heel erg lastig om muziek te geven. Er zit een limiet aan van wat je mensen kunt leren. Dat zie ik wel als een reden om dit door te laten gaan.

Vakdocent muziekschool

Ik denk dat ik wel wat heb kunnen bijdragen aan de muzikale vaardigheden van de leerkrachten. Vooral nu, in het tweede jaar. Het scheelt dat ze je nu kennen, dat ze weten wat ze aan je hebben en dat zij gebruik van mij mogen maken. De meesten doen dat nu ook wel. Er waren leerkrachten die nog helemaal niets hadden gedaan tot ik in hun klas kwam. En het scheelt, dat je met een geintje kan zeggen: 'Als ik volgend jaar kom dan ben je wel bij les 15, hè.' Dan weet je nog niet of het gebeurt, maar de band is beter, dus kun je makkelijker iets vragen of zeggen. Ze zien mij nu ook minder als een bedreiging, meer als fijn.

4.2.4 OPBRENGSTEN VOOR DE ORKESTEN

De orkesten die hoopten dat zij met hun deelname aan de projecten een ledenaanwas tegemoet konden zien, hebben dit helaas niet bewaarheid gekregen. Maar dat neemt niet weg dat men ontevreden is over het resultaat. Men heeft meer bekendheid in de gemeenschap opgedaan, en veel plezier beleefd aan Kids in Concert.

Daar eindigt het wat de orkesten betreft niet mee. Men zou graag wat meer (eigen) invulling willen geven aan het project, zowel inhoudelijk (lessen geven in de klas of na schooltijd) als organisatorisch (meer tijd om de lessen in de klassen te kunnen voorbereiden en er de juiste mensen bij te zoeken, en begeleiding in het inhoud geven aan een vervolgactiviteit). Men wil graag voort op de ingeslagen weg.

Orkest

De samenwerking met de muziekschool levert ons hopelijk meer bekendheid op. Dat is ook wat wij bij uitstek beogen, bij alle optredens en concerten die wij doen, maar zeker ook met dit soort dingen. Maar het samen spelen is wat we ultieme genot van dit alles vinden. Als je dan weer zo'n concert hebt, dat je dan

achteraf tegen elkaar zegt: 'Wat was het toch weer leuk.' Daar doe je het met z'n allen voor. Dat je elkaar kunt versterken door zo iets bij elkaar te zetten. Dat is heel fijn. Dus dat levert het ons op. Een mooi concert en bekendheid.

Orkest

Het project op zich heeft ons direct niks opgeleverd. Dus als je vraagt: hoeveel leden zijn er vanuit het project bij jullie gekomen? Ik denk nul. Er zijn kinderen die enthousiast starten, maar ja, die stoppen ook weer. Als je van de tien kinderen er vier of vijf houdt die in het orkest komen, dan doe je het heel goed.

Maar we willen wel graag met het project doorgaan, al zouden we daar wel een andere invulling in willen hebben, of willen kijken naar de manier waarop het nu gaat. Wij willen er wel een eigen koers in varen. De opzet van Kids in Concert is hartstikke leuk, maar voor de rest hebben we in dat project geen enkele rol. Daarom is het ook goed dat we nu ook in de klas mogen komen. Ik zou het wel fijn vinden als wij dat wat vroeger weten, iets langer dan 2 weken is dan prettig. Dan heb je de mensen die je er graag voor wilt hebben.

Orkest

Ik ben er het meest tevreden over dat die projecten aangeboden worden, en dat ze ook ons daarvoor benaderen. Dat is in ieder geval heel positief. Het is een heel lang proces, daar moet je iedere keer weer een stapje in zetten.

Het is leuk als de kinderen en hun ouders bij onze vereniging langskomen. Maar je krijgt er weinig voor terug. Dus prima dat er cultuureducatie is, maar het is vaak lastig voor een vereniging om daar een vervolg aan te geven. Dat merken wij ook. Er is te weinig begeleiding. We hebben sowieso te weinig mankracht en financiën, het zou mooi zijn als er vanuit dat soort projectjes iets meer mee gedaan wordt.

4.3 SAMENWERKING

Samenwerking is één van de belangrijkste aspecten binnen de muziekprojecten. Samenwerking tussen leerkracht en muziekdocent, tussen school en muziekschool, met het orkest. Zonder een goede onderlinge samenwerking komt er niets tot stand.

In dit hoofdstuk kijken de betrokkenen terug op hun ervaringen in de samenwerking met de verschillende partijen.

4.3.1 DE SAMENWERKING TUSSEN MUZIEKDOCENTEN / VAKLEERKRACHTEN MUZIEK EN LEERKRACHTEN

Voor de meeste muziekdocenten en leerkrachten is de samenwerking binnen de projecten nieuw. Niet eerder trok men zo intensief met elkaar op. Dat was in het begin even wennen, maar al snel zocht men naar een vorm waarin men het meest voor elkaar kon betekenen. Het aanvullen van elkaars expertise en het kweken van vertrouwen is daarin essentieel.

School

De eerste duo-les is spannend. Maar wat ik fijn vind: onze muziekdocent heeft toevallig de kinderen bij ons op school. Dat is voor ons een vertrouwd iemand. Je weet precies wie je in de groep hebt. Ze geeft ook duidelijke feedback, behulpzame feedback waar ik echt wat aan heb, en waar ik een volgende keer mee verder kan. Dat is het mooie aan de duo-lessen. Maar je moet wel even over een stap heen.

Vakdocent muziekschool

Leerkrachten zeggen ook wel: als jij komt, dan worden wij gestimuleerd. Ik laat zoveel mogelijk dingen in die lessen zien, dingen die zij nog niet doen. In de andere klassen ben ik veel meer met de methode bezig. Het is maatwerk. Dat vind ik belangrijk.

Vakdocent muziekschool

Je moet een beetje vertrouwen kweken. Ik ben in het begin coulant geweest als mensen weerstand hadden. Gezegd: 'Jongens, die duo-lessen doen wij samen. Al doe je maar een onderdeelje, dat maakt niet uit. En zelfs dat onderdeel kunnen we nog samen doen. Ik ben er bij, we bespreken het goed van tevoren.' Zo groeit dat door.

Vakleerkracht muziek

Op al mijn werkplekken zijn de lijntjes heel kort en ik merk wel dat dat een voordeel is. Ik hoor soms van de docenten van de muziekschool dat zij het lastig vinden om de duo-lessen in te stappen, om die samenwerking neer te zetten en echt iets te bereiken, omdat je toch als buitenstaander een paar uurtjes in dat team meedraait en daarna weer weg gaat. Dat maakt het wel lastig.

Vakleerkracht muziek

Het is ook belangrijk om te kijken welke muziekdocent past bij welke school. Ik heb zelf heel veel invalwerk in het basisonderwijs gedaan, en dan merk je soms ook wel dat je op een bepaalde school niet past. Dat je dus ook de goede samenwerking niet tot stand krijgt. Dat het niet helemaal je ding is. Ik denk, als het enigszins kan, dat we moeten kijken hoe we een goede match tot stand kunnen brengen tussen de school en de muziekdocent.

Voor de vakleerkrachten muziek, die doorgaans ook zelf leerkracht binnen de school zijn, gaat de samenwerking op een wat meer natuurlijke manier. Men kent elkaar al, weet van elkaar wat men kan- of wat men van elkaar kan verwachten. Het contact is veel sneller gelegd.

Vakleerkracht muziek

Het is een voordeel dat ik hier werk. Als ik wat leuks heb, dan kan ik dat meteen aan de anderen vertellen. Van 'Dit is leuk', of 'Dat moet je eens doen'. Dat werkt best goed. En het scheelt dat ik er zelf bovenop zit. Ik ben aanspreekbaar, ook voor andere mensen. Omdat ik hier altijd ben kunnen mensen ook sneller vragen van 'Hoe zit dat?', 'Ik wil graag de instrumenten', 'Hoe kan ik die gebruiken?'. De lijntjes zijn gewoon veel korter, dat maakt echt uit.

Vakleerkracht muziek

Er zijn in de loop der jaren wel mooie samenwerkingen ontstaan. Bijvoorbeeld met een collega van de bovenbouw. Hij mailt mij al een week of zes van tevoren, voor ik bij hem in de klas kom, een lijstje met allerlei popsongs die de kinderen heel erg leuk vinden. En aan de hand van die popsongs ga ik kijken of de toonsoorten passen, en of we daar een leuke muziekles omheen kunnen maken waar de leerlingen ook nog heel veel van leren. En hij is met zijn klokkenspelletje achter zijn bureau gaan oefenen, van 'dan moet ik het ook wel zelf voor kunnen doen.'

Vakleerkracht muziek

Er kunnen binnen een klas heel grote verschillen zijn, in het speciaal onderwijs helemaal. Het is de kunst om dat aan te kunnen. Maar er zit ook leerkracht bij. Die kan ook helpen, en aansturen. Of een kind nog wat extra uitleg geven, of tegen een kind zeggen: neem maar even rust. Want soms komt het geluid gewoon te hard binnen, dan zijn er teveel geluidsprikkels. Dan kan zo'n kind soms ook even niet deelnemen aan de les. Na een les komt de ontlading. Daar ben je dan niet meer bij als muziekdocent, dat hoor je later van de leerkracht terug. Daarom probeer ik een muziekles ook aan het eind van de dag te plannen, zodat het kind daarna even lekker naar buiten kan.

4.3.2 DE SAMENWERKING TUSSEN SCHOLEN EN ORKESTEN

In een aantal projecten zijn er mensen van de verschillende orkesten de klassen in gegaan. Dat werd door iedereen gewaardeerd. Kinderen krijgen de kans om 'echte' instrumenten van dichtbij te bekijken en mogen er vaak ook nog proberen op te spelen. Dat is van grote meerwaarde.

Voor de orkesten is het soms nog wel even zoeken hoe zo'n klassenbezoek vorm en inhoud te geven.

School

De muziekorkesten zijn alleen betrokken bij de afsluiting van de AMV-lessen. En bij Kids in Concert zijn ze actief. Het zou fijn zijn als de muziekfanfare en harmonie meer betrokken zouden zijn, want dat gebeurt nu nog marginaal. De muziekverenigingen komen één keer in de week bij elkaar om te oefenen, en voor de rest zijn de mogelijkheden beperkt. Het is mooi als je linkjes kan leggen, zodat de kinderen ook toegang vinden naar zo'n fanfarekorps of harmonie. Daar zou nog wel een slag in te slaan zijn, denk ik.

Vakleerkracht muziek

Er is een meneer van een fanfareorkest geweest, die heeft allerlei blaasinstrumenten laten zien en die mochten de leerlingen ook proberen. Die meneer is vorig jaar ook geweest, toen heb ik gezegd: volgend jaar graag weer! Dat is zo leuk. Hij had heel veel instrumenten bij zich, en hij kon er heel veel over vertellen. Het is heel goed dat mensen, die ook echt spelen, aan de leerlingen kunnen zeggen: 'Het is best moeilijk. Je moet heel goed oefenen, maar dan... Het is zo leuk om met elkaar te spelen.' Het is fijn als mensen dat vertellen.

Orkest

De docent van de muziekschool geeft de les. Wij kunnen met behulp van een presentatie iets over onze instrumenten vertellen. Het eerste jaar hebben wij dat uitgebreid gedaan, zijn we met een aantal violisten en twee cello's de klas in geweest en hebben we nog een stukje gespeeld. En daarna mochten de kinderen de instrumenten nog even bekijken. Maar ja, die lessen zijn zo om. Er is dit jaar maar één meisje van het orkest geweest. Zij neemt haar cello mee de klas in, en de kinderen mogen er dan ook nog even op spelen. Dat is wat ze vanuit de muziekschool ook graag willen, dus doen we dat zo.

Orkest

We hebben niet specifiek naar de samenwerking met het onderwijs gezocht. We hebben al een programma, en in dat programma zit al zoveel dat je iedere week al van alles en nog wat hebt. En als je samenwerkt met de muziekschool, dan heb je indirect ook de samenwerking met de scholen. Ik vind het prima dat de muziekschool dat doet, die is veel meer gericht op het educatieonderdeel dan wij. Ik zou niet zelf een rol willen spelen in educatie richting de leerlingen. Wat we nu doen tijdens een les, hen vertellen over ons orkest, waar dat uit bestaat, en wat voor instrumenten erin spelen - dat is ook een stukje educatie. En die is wat ons betreft ook gericht op het vergroten van de bekendheid richting ons orkest. Dat is goed zo. Wij hebben niet de pretentie om te zeggen: wij willen onderwijs gaan geven. Dat moet je overlaten aan degenen die daarin geschoold zijn.

4.3.3 DE SAMENWERKING MET DE MUZIEKSCHOOL

Over het algemeen zijn de scholen tevreden over de samenwerking met de muziekschool. De scholen zijn zeer ingenomen met de projecten en de hele projectorganisatie.

Niettemin zijn er kleine kanttekeningen, met name over de inhoudelijke afstemming met de onderwijsprogramma's.

School

Ik ben ook wel blij dat we na het eerste jaar geëvalueerd hebben met de muziekschool. We gingen er soms wel hard tegenin, maar het is goed dat het project uiteindelijk naar onze eigen wensen werd aangepast. Vanuit de muziekschool wilden zij er bijvoorbeeld bij groep 4/5 heel veel tijd in steken, maar die collega's hebben daar veel minder behoefte

aan. Terwijl in de bovenbouw veel meer behoefte was, omdat ze daar veel meer handelingsverlegen zijn. Uiteindelijk passen ze dat dan ook wel aan naar onze wensen, dus dat hebben we wel voor elkaar gekregen.

School

Als je als muziekschool zegt: 'Wij doen het zoals wij het doen, en dit is het pakket, dat neem je maar af.' Dan zeg ik nee. Dat is geen samenwerking. En dat begrijp ik niet, want je hebt te maken met iemand die best wel wil investeren. Die ook de meerwaarde en de inhoudelijke onderlegger omarmt. Daar ga je dan toch mee in gesprek?

Wat de muziekschool moet doen is meer kwaliteit bieden, en meer naar de vragen van de scholen luisteren. Daar gaat het om, de vraag van de school. Ik wil dus heel graag samenwerken, maar samenwerken doe je in consensus. Je moet goede afspraken kunnen maken. Je hebt elkaar aan beide kanten nodig. Dat mis ik volledig.

De muziekschool heeft zeker bestaansrecht. Maar we zitten op verschillende momenten en verschillende niveaus. En als het gaat over onderwijs, op aansluiten bij de inhoudelijke programma's van het onderwijs, begin dan eerst eens met de inhoudelijke programma's.

De orkesten zijn weliswaar tevreden over hun aandeel in het project, maar men vindt ook dat er nog veel meer uit te halen moet zijn. Er is wat wrevel over het gebrek aan inhoudelijke inbreng en ook zou men graag zien dat de muziekschool wat meer inspanningen doet om het orkest ook na schooltijd voor de leerlingen aantrekkelijker te maken.

Orkest

We wilden al wat langer samenwerken met de muziekschool. We proberen onze projecten uit te breiden door leerlingen aan te trekken vanuit de muziekschool, door hen mee te laten doen aan onze eigen projecten. Dan vragen wij de muziekschool of zij hun leerlingen willen enthousiasmeren om met ons mee te spelen.

En de muziekschool geeft, in het kader van het project, aan op hoeveel scholen wij terecht kunnen. Wij sluiten aan bij de les die door de docent van de muziekschool wordt gegeven. Wij kunnen zo op school ons orkest presenteren. Dat moet er voor ons wel een beetje inzitten.

Orkest

Tijdens zo'n voorbereidend gesprek voor Kids in Concert wil de muziekschool het bijvoorbeeld over het programma hebben. Wij gaan een aantal nummers uit ons repertoire spelen die we de afgelopen maanden hebben ingestudeerd. Dan heb je dus een gezamenlijk doel, maar ook je eigen doel en dat en dat kun je combineren. Dat is de samenwerking die ik ook vanuit het orkest met de muziekschool beoog voor de toekomst.

Orkest

De samenwerking met de muziekschool is wel een verbeterpunt. Er zou meer voor de verenigingen uitgehaald moeten worden. Bijvoorbeeld hulp bij het verder doorgaan met muziek voor kinderen.

We zitten op drie scholen en we doen twee klassen per school. Dan zou de muziekschool de scholen eigenlijk moeten polsen: wie heeft er potentieel? Wie heeft interesse maar wil misschien niet gelijk naar een vereniging, maar wil misschien wel schoolmuziek maken? Dat kinderen dan nog geen lid worden, maar dat een school een klasje krijgt waarin de leerlingen daadwerkelijk wat doen. De muziekschool zou daar misschien in kunnen faciliteren.

Qua organisatie zijn er ook nog wat verbeterpuntjes. Met name op het gebied van het inplannen van de lessen en de communicatie over het doel van het hele project.

Orkest

Er is te weinig aan ons uitgelegd waar het over gaat, en wat het doel is. Je zou als muziekschool iets meer input moeten geven aan de partner waarmee je samenwerkt, voordat je ze daadwerkelijk inzet. Dat zou ik dan ook zo aan mijn mensen kunnen vertellen. Dan kun je het opnemen in het jaarprogramma. Dan kunnen mensen er vragen over stellen vanuit het orkest en kun je het meer laten leven.

Orkest

Als orkest wil je graag meewerken aan Kids in Concert, maar we hebben altijd ruimte en een dirigent nodig. Dat kost ons geld, zeker als je het op een andere dag dan onze eigen repetitiedag doet. Die afspraak hebben we verleden jaar met de muziekschool gemaakt.

Orkest

Vanuit onze vereniging komen we sinds twee jaar ook in de scholen. Maar het is wel heel erg last minute. Van 'Oh ja, over een week of over twee weken moet je er staan.'

Tot slot is er nog een kanttekening als het gaat over de wederkerigheid van de samenwerking. De orkesten hebben niet altijd de indruk dat zij als serieuze samenwerkingspartner worden gezien.

Orkest

Ik heb niet het idee dat je serieus wordt genomen. Je mag gewoon komen spelen. Zelfs degene die Kids in Concert presenteert zegt dan: 'we hebben met de plaatselijke vereniging...' en dan denk ik, noem ons gewoon bij onze naam.

Orkest

We hebben helemaal geen inbreng op het project, noch is gevraagd wat wij zouden willen. Het project is uitgestort, zo zien wij dat. Nu is er weer een initiatief van vier cultuurverenigingen. Iedereen die wil, kan inhaken. We willen best meedenken, maar het is al heel gauw van: 'Nee, we doen het zo'. En als je dezelfde mening hebt dan mag je meedoen, en anders niet. Wij zoeken liever onze eigen weg daarin. Het voelt soms meer als concurrentie dan als samenwerking. In het verleden hadden ze nog wel eens een docent van ons nodig die wilden ze dan wel inzetten, maar inmiddels is het van 'zo gaat het gebeuren. Punt.' We zouden over de samenwerking best willen brainstormen. Dan kun je er samen wat van maken.

Orkest

De muziekschool helpt ons verder niet bij het muziekproject. De leerkrachten doen hun best hier op school, wij mogen een keer langskomen en zij komen bij ons in het gebouw. Meer komt er verder niet uit. Ik zou daar wel wat meer interactie in willen.

5.1 MUZIEKONDERWIJS IN DE TOEKOMST: WAAR WIL MEN NAARTOE?

De scholen zijn heel erg gemotiveerd om het muziekonderwijs, waar nu zo'n mooie impuls aan gegeven is, op de kaart te houden. Dat zal niet in de vorm en met de omvang zijn zoals het nu is, dus ziet men de noodzaak om het een en ander beleidsmatig vast te leggen. Of dat een garantie is om kwalitatief goed muziekonderwijs te waarborgen voor de toekomst, is echter nog de vraag.

School

Ik zou heel graag willen dat muziek echt op de kaart blijft. Dat er echt iedere week een muzikles wordt gegeven die niet alleen maar gaat over zingen. Het kan ook over muziek luisteren zijn, of muziek beleven op een andere manier. Ik zou het wel heel fijn vinden als we dat vast kunnen houden.

School

We zijn nu bewust met de borging van muziekonderwijs bezig. Eén: Je hebt een methode die je nu inzet. Twee: je hebt collega's die de lessen hebben gegeven, dus die zijn daarin gevormd. Drie: je maakt tijd op je rooster vrij. We hebben voor elke les flowcharts gemaakt. Er zit een bepaald programma in, en dan kun je je lessen afdraaien. Daar moet je het mee doen. Je gaat niet controleren of iedereen al zijn lessen bijhoudt, maar op die manier volg je het wel. Maar of dat voldoende waarborg is dat kan ik niet garanderen. Het is niet meetbaar. Je kan niet in groep 8 zeggen: we hebben binnenkort de eindtoets, we gaan eens even kijken hoe het met de muzikale vorming zit. Dat zit er niet in. Dat is met rekenen en taal natuurlijk veel sterker. Je hebt de innerlijke motivatie nodig om dit te blijven doen, maar hoe hou je dat vast? Ik weet het niet.

School

Het plan voor volgend jaar is om naar ons cultuurbeleid te kijken: wat gaat muziek voor rol spelen in ons cultuuraanbod? Wat kunnen we gemakkelijk meenemen naar de volgende jaren, welke lijn kunnen wij doortrekken? De kwaliteit zal anders zijn. Muziek wordt onderdeel van het cultuurbeleid, wat je school al doet, en krijgt een wat minder specifieke rol dan die nu heeft. Maar we nemen mee wat we kunnen. Ik hoop dat er een aantal dingen door blijven gaan, zoals ZingeS. Maar ik hoop vooral dat de leerkrachten het blijven oppakken en dat we sowieso met wat meer kennis de muziklessen gaan geven.

Vakdocent muziekschool

Het doel is natuurlijk dat uiteindelijk de leerkracht het muziekonderwijs gaat oppakken. Maar: het is wel een vak. Ik vraag mij af of een leerkracht dat zomaar op kan pakken. Ik denk eigenlijk van niet. Leerkrachten hebben gewoon een ander vak. Er wordt nu geld gestopt in het overdragen van kennis en vaardigheden aan leerkrachten, terwijl ik wel eens denk: je kunt het geld misschien beter besteden aan het aanblijven van een goede vakleerkracht.

De muziekorkesten willen in de toekomst aan de projecten blijven meewerken. Daar zijn nog wel wat kleine organisatorische aanpassingen voor nodig. Ook kijkt men ook naar andere mogelijkheden om het project uit te kunnen breiden ten behoeve van de vereniging.

Orkest

Wij willen graag door met het project. Wij zouden het wel fijn vinden om bijtijds te weten wanneer het gaat spelen, en wat er van ons wordt verlangd. Maar we zouden het zeker willen blijven doen. En Kids in Concert, we moeten even zien hoe het dit jaar gaat, maar het afgelopen jaar hebben wij dat echt heel erg leuk gevonden.

Orkest

Onze vereniging bestaat nu 110 jaar en we willen er graag 110 jaar bij. Al zal ik dat niet meer meemaken denk ik. Maar we vinden het heel belangrijk dat we dit blijven doen: muziek in de klas brengen, het enthousiasme. We willen continuïteit. En gebruik maken van elkaars kwaliteiten en talenten. En met elkaars kwaliteiten bedoel ik dan ook echt iedereen, je hebt immers hetzelfde doel.

Maar het moet dan wel een samenwerking zijn. Je versterkt elkaar. Voor zover het kan, in ieder geval.

Orkest

We willen graag een blazersklas. Het liefst onder schooltijd, en anders in de naschoolse tijd. Dat je de kinderen een keer per week met elkaar laat blazen, al is het maar een half uurtje. En dan toewerken naar een concert bijvoorbeeld. We hebben als vereniging verder geen grote ambities richting het onderwijs. Het is dat we er meer uit willen halen. Kinderen daadwerkelijk aan de gang zetten met een instrument. En ook al valt de helft van de blazersklas af, dan weet je dat je er toch nog twintig hebt die wel geïnteresseerd zijn. En dan gaan er misschien nog zeven van door. Dat zijn er dan wel zes meer dan wanneer je er maar één hebt. Dat willen we bereiken. Die continuïteit moet er in blijven.

5.2 WAT IS ER NODIG OM DE KWALITEIT HOOG TE HOUDEN?

Een goede doorgaande leerlijn muziek in de school kan er voor zorgen dat de continuïteit van het muziekonderwijs gewaarborgd blijft. Daar is nog wel wat inzet voor nodig.

School

Wat nodig is, is een echte goede doorgaande leerlijn in de school. Zodat we kunnen voortbouwen. Als kinderen van school gaan, dat je dan kunt zeggen: dit hebben we gedaan, deze kerndoelen op het gebied van muziekonderwijs hebben we gehaald, alle kinderen hebben een bepaalde muzikale basis en een aantal kinderen is ook aangezet om daar nog mee door te gaan. Die doorgaande leerlijn muziek is er in zoverre, dat we een methode hebben waar een bepaalde opbouw in zit. Met het project SamSam project leg je al een redelijke basis. Maar dat is een subsidie voor twee of vier jaar, en daarna is het maar afwachten. Ik hoop dus dat het nog een poosje doorgaat.

Vakleerkracht muziek

We moeten met elkaar bedenken hoe dit op eigen benen kan staan. Op zich is het heel gemakkelijk. De methode Eigenwijs Digitaal bestaat uit 20 lessen, als je die 20 lessen in iedere groep geeft dan loopt het goed. Maar ja, we moeten al zoveel. Dus hoe gaan we dat doen? En kunnen we het zo doen dat het inhoudelijk goed wordt gegeven?

Op dit moment willen we muziek wel sterker in de school neerzetten, maar er zijn nog zoveel andere dingen die wij ook willen en moeten. Op dit moment zijn wij best tevreden, maar het kan altijd beter. Het kan best zijn dat wij volgend jaar of het jaar daarna zeggen van nou, laten we er weer eens een schepje bovenop doen. Het blijft nog wel gewoon onder de aandacht.

De muziekprojecten hebben bijgedragen aan de versterking van de leerkrachtvaardigheden op het gebied van muziek. Maar als je kwalitatief goed muziekonderwijs wilt blijven geven, is de teneur, dan heb je eigenlijk een vakleerkracht nodig.

School

Wij zijn niet gekwalificeerd en de muziekdocenten, die hier les komen geven, zijn dat wel. Dat is een ander niveau. Dat is net als met gym. Het is veel mooier als je echte vakmensen hebt. Ik zou eigenlijk voor muziek wel vakmensen in huis willen hebben. Een stukje kennismaking met muziek, algemene vorming.

School

Als kinderen bijvoorbeeld les krijgen van een vakleerkracht bewegingsonderwijs, en je ziet dan wat kinderen uiteindelijk kunnen, dat is een veel hoger niveau dan wanneer een gemiddelde leerkracht dat doet. En dat geldt voor muziek precies hetzelfde. Je hoort eigenlijk een vakleerkracht muziek te hebben.

Vakleerkracht muziek

Een trend die ik zie ontstaan: alle scholen krijgen nu een budget. Ik zie dat een aantal scholen dat ook gaat inzetten voor meer gastlessen. Dan is de leerkracht wel gewoon aanwezig in de klas, maar die kan ondertussen ook andere taken doen. Scholen zijn bereid om hun beschikbare budget in te zetten voor gym, of voor technieklessen, dus waarom niet voor muzieklessen? Op dit moment zijn wij er, dus de scholen hoeven daar nu niet over na te denken. Aan de andere kant moet je je afvragen of je dat moet willen voor je project. Dat je dus altijd een soort van 'in plaats van' bent.

Vakleerkracht muziek

Ik denk dat het ook goed is om in de toekomst te kijken of je meer vakleerkrachten muziek wilt. Eigenlijk zouden we er naartoe moeten dat elke school zijn eigen vakspecialist muziek heeft. Die misschien niet overal en altijd muziek geeft, maar die die het wel aan kan sturen. En die vragen kan beantwoorden, ideeën kan aandragen en soms ook blokken muziek kan geven. Want het beste werkt het gewoon als je iemand in de school hebt. Maar kwalitatief gezien lukt dat niet altijd.

Ik zie mooie kansen. Ik geef bijvoorbeeld geen gym, om dat ik daartoe niet bevoegd ben. Dus ik wissel van klas op de vrijdag, en dan geeft de leerkracht van groep 6 mijn groep gym en ik geef haar groep muziek. Het zou heel mooi zijn om meer gebruik van te maken van elkaars kwaliteiten.

Ook zou muziekonderwijs beter verankerd moeten zijn in het schoolbeleid, en gedragen worden door het schoolteam.

School

Als je kijkt naar beleid vanuit de overheid, de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie, die zijn vrij minimaal en redelijk vrijblijvend. Dan piep je daar meteen tussenuit, zo werkt dat. Dan besteed ik liever mijn tijd aan kinderen die zwak zijn in spelling. Want daarop word je afgerekend door de inspectie, door de overheid, door de ouders. Als het project niet meer aangeboden wordt, dan ga ik nadenken over hoe ik die vrijblijvendheid weghaal. Dan zou ik daar wat strakker beleid op willen maken.

School

Als het project er niet meer zou zijn, zou er een teambreed gedragen beleid moeten komen. Met een goede methode. We hebben nu via de muziekschool een goede site, we hebben nu de mappen waarin de muziekdocenten de liedjes

netjes in hebben gedaan, waar je elke keer weer op kan terugrijpen. En dan bijvoorbeeld om de week muzieklessen. Dat het dan in ieder geval structuur heeft.

School

De duo-lessen, dat werkt één-op-één. Je krijgt meteen feedback en je maakt stappen. Ik denk dat je dat ook op schoolniveau moet doen, en dan met z'n allen zo'n cursus of studiemiddag. Dat zou voor ons werken, zeker als we straks het project niet meer hebben. Tijdens zo'n studiemiddag kunnen we dan kijken: wat doen we met muziek, wat kunnen we nog beter doen? En dat in een programma zetten.

Ik denk dat dat waardevol is, dat je dan nog meer de neuzen dezelfde kant op hebt.

Vakleerkracht muziek

Ik denk dat de directie van het overkoepelende bestuur ook wel moet aangeven, van 'We vinden het wel belangrijk dat het ook op het rooster komt, en dat het gebeurt.' Ik denk dat daar nog wel wat valt te behalen. Ik denk dat het bestuur of de directie van een school misschien nog beter kan uitdragen: waar staan wij voor, en wat willen we met de muzieklessen? Dat kan per school weer verschillen. Want het moet toch aansluiten op je onderwijsvisie.

Ik denk dat we nog wat meer kunnen kijken naar wat de school wil. Wat past nou bij welke school? Want er zijn allerlei verschillende onderwijsvisies, en wat wil de één, wat wil de ander, en hoe kunnen we daar nou het beste op aansluiten? Ik denk, nu het project wat langer loopt, dat we daar nu ook wel op in kunnen springen.

Vakleerkracht muziek

Er moet wel een goed plan komen, anders zal het op het grootste gedeelte van de scholen weer afnemen. Dat zou je in samenwerking met de muziekschool kunnen doen. Wat heb je van ons nodig, wat hebben wij van jullie nodig? Ook om ervoor te zorgen dat het niet voor niks is geweest. Dat is het sowieso niet natuurlijk, want we hebben heel veel kinderen bereikt, maar het zou mooi zijn als alle kinderen daarna ook er wat van mee gaan pikken.

Ook binnen de muziekorkesten is draagvlak voor muziek in het onderwijs nodig. Dat is er ook zeker wel, maar het zou winst zijn als de orkestleden ook precies weten waarvoor ze het eigenlijk doen. Wat het doel is.

Orkest

Hoe graag we het ook zouden willen: de leden van mijn orkest moeten daar ook inbreng in leveren. Zij moeten deze samenwerking ook leuk vinden. Er moet draagvlak voor zijn. Dat laatste zou ik voor de snaarinstrumentenpresentatie op de scholen binnen het orkest willen verhogen. Dat zij niet op het laatste moment zeggen: 'Dat kan niet, ik moet werken'. De musici moeten snappen waar dit over gaat.

De docenten van de muziekschool zijn zich ervan bewust dat hun inbreng op een gegeven moment stopt. Tegen die tijd moet er iets gerealiseerd zijn, dan moet het 'staan'. Het belang van muziek zou in alle groepen onderschreven moeten zijn. Dat kan verder worden gesteund door een vakleerkracht muziek aan te stellen, maar het zou idealiter ook in beleid verankerd moeten zijn.

Vakdocent muziekschool

Ik ken nu alle leerkrachten binnen de school een beetje. Je bent in beeld, je bent een vraagbaak. Maar zodra ik weg ben dan zakt het bij de meesten weer in, schat ik zo in.

Je hebt afspraken nodig, ook binnen het team. Dat ze met elkaar weten: dit gaan we doen. Want ik kan me ook goed voorstellen dat je als leerkracht helemaal geen affiniteit hebt met muziek. Er zijn ook meesters en juffen die geen gym geven. Dat wordt óók geregeld. Dat zou je met muziek ook kunnen doen.

Als je het als team belangrijk vindt, moet je het misschien zo regelen dat iemand die muzikles kan doen. Die het leuk vindt, die ook wat muzikale vaardigheden heeft en die het uit kan dragen. Want nu hangt het wel heel erg aan mij. En uiteindelijk is het toch de bedoeling dat ze het over een jaar zelf op gaan pakken.

Vakdocent muziekschool

Iedere school heeft eigenlijk een cultuurplan nodig. Met het antwoord op de vraag: wat willen we nou eigenlijk doen? En hoe belangrijk vinden we het? Als je bijvoorbeeld wil dat de leerlingen in groep 8 meerstemmig kunnen zingen, dat ze iets van noten lezen weten, dat ze iets kunnen componeren, dan heb je een leerlijn nodig. En die moet je opbouwen. Ik hoop dat ze dat gaan doen, ik hoop dat ze op gaan schrijven van 'wij willen dit en dit en dit.' Als het maar op de agenda komt- en als het daar maar blijft.

5.3 MAAR ALS HET STOPT...

Als de subsidie voor de muziekprojecten zou stoppen, dan wordt het een lastig karwei om het huidige niveau van het muziekonderwijs vast te houden. Het muziekonderwijs moet dan weer gaan 'concurreren' om de aandacht met andere vakken. Leerkrachten moeten bereid èn in staat zijn om de muzieklessen zelf verder uit te voeren; er is twijfel of dat op dit moment realistisch is. Er is nog wat meer tijd en aandacht voor nodig.

De scholen waar een vakleerkracht muziek aanwezig is, zullen het nog wel even volhouden, maar ook dat is afhankelijk van het draagvlak voor muziekonderwijs op school.

School

Als die subsidie wegvalt, ondanks het feit dat de leerkrachten zijn meegenomen in het leren zelf te kunnen, weet ik zeker dat het uiteindelijk gewoon weer in elkaar dondert. Dat heeft de geschiedenis bewezen. Niet alleen op onze school, maar gewoon- overal in Nederland. Muziekonderwijs is echt op de tocht komen te staan. Terwijl het zo basaal is voor de ontwikkeling van kinderen. Het is super belangrijk.

Vakleerkracht muziek

Als de subsidie stopt, en ik hier niet meer zou werken, dan weet ik natuurlijk niet hoe het zal gaan. Het hangt af van de leerkrachten hier op school. Ik denk dat een aantal het wel zou oppakken, want ze hebben kunnen zien hoe mooi het is. Maar ik denk ook dat het in sommige klassen stopt. Wat voor mij als een paal boven water staat is dat het belangrijk is dat muziek een plek blijft innemen in het onderwijs. Dat we met zijn allen iets kunnen bedenken waardoor het gecontinueerd wordt. Er is natuurlijk nu heel veel aandacht voor, dus ik hoop wel dat het iets blijvends is.

Vakleerkracht muziek

Als de subsidie stopt, dan moeten we met elkaar in gesprek. Er moet dan wel wat gebeuren. Het zakt dan heel snel in, omdat het verplichte er van af is. Zie maar dat je het dan nog goed op kan pakken. Dat verplichte voelt helemaal niet vervelend, maar het helpt wel. Als dat wegvalt, dan gaat het toch een beetje van 'als je tijd over hebt'. Ik loop hier in de school rond, maar ik moet wel de ruimte krijgen om het verder uit te werken. Als mensen echt helemaal weg gaan uit de school, dan moet er nog iemand over zijn die het leuk vindt om die kar te trekken.

Vakdocent muziekschool

Als de muziekprojecten stoppen, dan zouden alleen de leerkrachten die van muziek houden de muzieklessen blijven geven.

5.4 VERGEZICHTEN

Voor de deelnemende scholen, leerkrachten, directies, muziekdocenten, vakleerkrachten en orkesten is nut en noodzaak van muziekonderwijs inmiddels bewezen. Als men daar eerder nog niet van bewust was, dan is het wel een effect dat de muziekprojecten hebben opgeleverd. Maar wat zou men nu eigenlijk het allerliefste willen?

De scholen zouden heel graag zien dat de gemeente Barneveld het cultuur- en muziekonderwijs structureel blijft ondersteunen. In de vorm van een subsidie, of in het creëren van een mogelijkheid om een vakdocent muziek in de school te halen. Er zijn verschillende mogelijkheden.

Men zou graag een structurele oplossing zien. De muziekprojecten waren meer dan welkom, en er is veel bereikt de afgelopen jaren, maar zou het graag willen continueren. En daar is inbreng van de gemeente voor nodig.

School

Wie weet, misschien komt er bij de gemeente Barneveld wel een subsidie los. Vroeger had je Muziek op Maat. Toen kregen we vier lessen vanuit de muziekschool. Dat was echt heel goed. Onze huidige muziekdocent is natuurlijk ook heel goed, maar zij is vooral leerkrachtvaardigheden gestuurd, zodat de leerkrachten goed met die methode om leren gaan. Maar daarnaast is het ook gewoon heerlijk om een vakdocent hebben die op muzikale vorming insteekt, zoals instrumenten gebruiken en dingen spelen.

We houden het er wel in, maar als de subsidie blijvend kan zijn, dan zou het dat wel veel gemakkelijker maken.

School

Mijn wens zou zijn dat wij een externe professionele muziekdocent krijgen. Niet voor 20 weken, maar dat alle groepen, in alle schoolweken, om en om muziekles krijgen. Het is dan ook niet zo op het rooster drukkend, want als je bijvoorbeeld om de twee weken drie kwartier muziekles in je klas hebt, dan ben je dus om de week aan de beurt. Dat is te doen, dan kun je als leerkracht ook nog de klas uit om eventueel nog wat anders te gaan doen. Dat zou ideaal zijn, dan heb je dus iemand die echt van wanten weet. Want het is voor een leerkracht, zeker als je niet een klein beetje muzikaal onderlegd bent, echt een klus.

School

Maak dit nou structureel. Laat ons nou niet acht jaar van dat project genieten, want je weet op voorhand dat dat weg zakt. Zorg dat die muziekdocenten structureel aan het onderwijs toegevoegd worden. Dat heeft zo'n toegevoegde waarde. Je kunt natuurlijk ook zeggen: ik wil dat ze structureel het geld voor de school verhogen. En ik wil dat je daar een muziekdocent voor kunst aanstellen. Je kunt ook heel andere wegen bewandelen. Maar dit is er al.

School

Hoe belangrijk vindt de gemeente muziekonderwijs en cultuuronderwijs? Welke rol kan de muziekschool daar in spelen? En hoe kan dat weer bij de scholen terechtkomen? Ik hoop dat daar aandacht voor is, want het zou zonde zijn als dit als een kaartenhuis instort.

Ik zie de gemeente niet direct als een subsidieverstrekker richting een muziekschool, het zou ook fijn zijn als er ook geld beschikbaar is om andere dingen te doen. Met het cultuurbudget dat je als school krijgt, die 12 euro en nog wat per leerling, daarmee red je het niet. Als je 100 leerlingen hebt dan heb je € 1.200,- ; dan heb je een uitje met je school en dan is het op. Daar moet gewoon geld bij. Als je dat als gemeente belangrijk vindt, dan moet je dat ook uitdragen, en dan moet daar ook een vorm van subsidie voor zijn.

Ik denk ook dat het belangrijk is dat we met elkaar in gesprek blijven. Dat hebben we vorig jaar gedaan met de muziekschool en de theaters en de scholen. Dat levert wel wat op. Daar zullen wij als school zeker aan deelnemen.

De vakdocenten zien graag dat er continuïteit in het muziekprogramma komt, maar dan vooral in een iets andere opzet van het programma. Inhoudelijk is het goed, maar organisatorisch zou de opzet iets gewijzigd kunnen worden waardoor er meer continuïteit in het muziekonderwijs ontstaat. Dat zou al een bijdrage kunnen leveren in het beter borgen van muziekonderwijs in de school.

Vakdocent muziekschool

Het zou voor de duo-lessen beter zijn als je de lessen over het jaar verspreidt. Dat je bijvoorbeeld een les geeft en de volgende week geeft de leerkracht de les. Dan heb je pakweg al 30 muzieklessen per klas per jaar. Dan heb je als muziekdocent ongeveer 12 of 15 lessen waar je een goede muziekles kan geven, waar je een liedje aan kan leren, waar je dus echt iets kan instuderen. De week daarop kan de leerkracht dat herhalen. Of nog eens een keer het ritme oefenen. Of ritmekaarten oefenen. En dan komt er weer een nieuwe impuls. Zo werkt het vanuit een school volgens mij beter. Dan zit er continuïteit in.

De wensen van de orkesten zijn divers. Naast het gegeven dat men graag verder wil participeren in het project, is er de wens om wat meer betrokken te zijn bij het onderwijs, en meer de samenwerking te zoeken. Anderen zouden in de aansturing van het geheel een andere vorm willen zien. Geen regierol voor de muziekschool, maar voor een neutraal 'lichaam', rechtstreeks ondersteund door de gemeente.

Orkest

De leerlingen hebben een aantal muzieklessen, en dat is het dan. Streep. Dat doen we volgend jaar weer. Maar eigenlijk moet je met de kinderen die interesse hebben, iets gaan doen. Bijvoorbeeld dat traject op school voortzetten. Je kan ze een paar proeflesjes aanbieden, heel splendorwijs. Dat kan een docent van ons zijn maar dat hoeft niet perse.

De leerkrachten weten vaak wel, welke leerling er feeling voor heeft. Wij kunnen dat in één lesje niet zien. Je bent minder betrokken bij de klas dan degene die les geeft. Misschien zou die betrokkenheid van de school wat groter moeten. Dat we wat meer samenwerking is. Dat je een langere periode wat kan doen.

Orkest

Ik zou het liefst zien dat de gemeente Barneveld een subsidie gaat verstrekken voor cultuur. Ik zou het mooi vinden als er een 'Be Culture' of zoiets dergelijks komt. Dat je van daaruit initiatieven kunt nemen en dat je daar dan geld of subsidie voor kunt krijgen. Waar de muziekschool dan ook uit wordt betaald. Een lichaam dat de regierol pakt. Dat orgaan zou bijvoorbeeld als vraagbaak kunnen dienen, een plek van waaruit je samen optrekt. Die uitgaat van het algemeen belang. Dan kun je leuke dingen doen, zoals Kids in Concert. Dat soort dingen.

